

OLAV

Karin-Helene R. Hognestad, s. 3

Å tro på Gud i naturen og i kirken - duett eller duell?

Olav Fykse Tveit, s. 7

Felles erklæring - og kva så?

Tibhirine-priorens testamente, s. 8

Når veien blir gjort rede for meg. .

Om Sr.Maria Nadas kirkeshistoriske hefter, s. 10

Katolisisme på nord-norsk

Olav Egil Aune om bok av Brian McNeil, s. 12

Kom og følge meg!

To tyske saligkåringer, s. 14

Helgenskikkelser i Hitler-mørke

Notater fra en studiedag, s. 16

Polen i forandringens tegn

OLAV

Skuffet!

Vi er skuffet over at flertallet i Stortinget ikke var villig til å forandre abortloven i retning av mer vern - rettslig og moralsk - for det ufødte liv. Skuffet fordi den klimaendring og aksentforskyvning som vitterlig har funnet sted i abortdebatten den senere tid, gav håp om at flere av de folkevalgte ville våge handling, og ikke bare fagre ord. Vi deler så avgjort ikke regjeringspartiets syn på fortrefeligheten ved den abortlov vi har hatt de siste tyve årene, slik det kom til uttrykk under stortingsdebatten. Om det stemmer, slik pressereferater sier, at ordet "genial" er blitt brukt om vår nåværende abortlov, håper vi det dreier seg om en arbeidsulykke.

Den blåkopi av loven vi nå skal leve med, er lite oppmuntrende. Den har til dels fått skjemmende konturer - som reseptfri adgang til angrepille og bruk av vev fra aborterte fostre i medisinsk forskning og behandling. Vi hadde, ikke uten grunn, håpet på et bedre bolberk mot en medisinsk teknologi som i stigende grad stiller kvinner overfor like ensomme som grusomme valg.

Lite oppmuntrende er også tidligere kirke- og undervisningsminister, nå helseminister, Hernes' uforbeholdne ros av abortloven. Etter vår, muligens noe ringe, begripelse rimer den dårlig med hans iherdige innsats nylig - i egenskap av nettopp kirke- og undervisningsminister - for det som ble fremstilt som en styrking og utvidelse av kristendomsfaget i den norske grunnskole. Eller kanskje rimer det særdeles godt? Med kristendom som uforpliktende orienteringsfag og teoretisk øvelse for skoleelver, dømte som udømte.

Vi hadde, ærlig talt, håpet på mer forståelse fra den tidligere kirke- og undervisningsminister for den grunnleggende tanke i kristen etikk: vern om alt som er svakt og truet.

Videre finner vi den mistillit til og mistenkeliggjøring av organisasjonen ANN, Alternativ Til Abort Norge, som lå innebygget i lovforslaget, og som ble gjentatt med til dels økt lydstyrke fra visse hold under stortingsdebatten, lite oppbyggelig. Vi aner den politiske logikk og strategi bak angrepene - og blir forstemt. Å fremstille offentlig rådgivning som 'nøytral' og dermed 'riktig', er i beste fall naivt: i så etisk ladet terreng som abortlovgivning, er såkalt nøytralitet en fiksjon. Regjeringspartiets holdning smaker mer av fastkjørt ideologi, enn av helhjerte innsats for det erklærte politiske fellesmål: å få aborttallene ned.

Og vitner dertil, såvidt vi kan se, om noe mangelfull samtidsorientering. Tallenes tale i europeiske land som har satset på obligatorisk abortrådgivning - det gjelder bl.a. det tidligere kommunistiske Ungarn og det til dels post-katolske Italia - gir klare signaler: Bred obligatorisk rådgivning gir lavere aborttall. Også signaler fra undersøkelser omkring kvinners psykiske og fysiske reaksjoner etter abort - et emne som inntil nylig var tabu - burde man lytte til.

Vi har sagt det før i denne spalte og mener poenget tåler gjentagelse: Vi har tro på en rådgivning som går ut på å støtte kvinnene så de kan lytte til seg selv, til det ja til barnet som vi velger å tro sitter dypt i kvinners hjerter. Også når omstendighetene rundt svangerskapet ikke er lykkelige.

Men foreløpig må vi her hjemme leve uten obligatorisk lovgivning. Så får vi fra katolsk side heller styrke vår 'private' rådgivning og omsorg: Fortelle våre unge at seksualitet og kjærlighet ikke bør skilles ad; at det er verd å satse på det ene, livslange kjærlighetsprosjektet. Og vise, som enkeltmennesker og som fellesskap, at vi stiller helhjertet opp, ikke bare med råd, men med dåd - med kjærlig og dugelig sådan! - når nytt liv skal vernes, enten det lille livet er planlagt og etterlengtet eller ei. Her har vi kanskje en del å ta igjen? UKJ

Karin-Helene R. Hognestad: Å tro på Gud i naturen og i kirken - duett eller duell?

*Ennå høres dumpe slag av klokkers malmer.
Tonestrømmer fra de glemte salmer.
Folkeskarer ut og inn der svunne tider taler
i de meget store, meget gamle katedraler.*

*Ennå sees solskjær om en kvinne
med et nyfødt barn på armen dypt der inne.
Nesten lysredd. Bak et hav av kjerter
må hun lytte til de redde hjerter
som et håpets lys for verdens kvaler,
i de meget store, meget gamle katedraler.*

*Josef står der. Markus, Lukas, Peter
viser veien dit ditt øye leter
- til ditt eget ansikt, menneskenes, dødens,
alle smerters sannhet, løgnens, nødens,
alle gåters gåte, - verden selv som taler
ordløst i de gamle katedraler*

*Kirkens tusen spir hvor enn du vanker
er en tornekrans om menneskenes tanker.
Ennå blod fra pannen. Hanen galer.
-Peter - Peter? spør de gamle katedraler.*

Med disse strofene av Rolf Jacobsen bringes vi like inn i en type byggverk som vi mer enn noe annet forbinder med kirkens tro. Katedralene var en synliggjørelse av en kirke som hadde kommet for å bli. En kirke som med sine tykke murer og høye spir skulle vidne om kirkens konsolidering og gryende makt. Det var ikke lenger en misjonskirke, stadig på vandring. Kirken sto fast på steder som ofte var knyttet til tradisjonene omkring en av kirkens hellige menn eller kvinner, og ble i stedet et mål for vandrere, eller pilegrimer.

Katedralen og stavkirken

Katedralene kan "leses" som en erfaringsbok som menneskene har skapt sammen med Gud og for Gud. Her kan man gjenkjenne pilegrimen og hans vandring. I katedralens hvelv bakom hvelv fortsetter de vandringen fra mørket til lyset, fra det jordiske frem til det hellige. Selve kirkedøren er bildet på overgangen fra én verden til en annen. I kirken er det en skog av søyler, og vi kan tenke oss hvordan de som ga navnet til de spissbuede katedralene, nemlig goterne, trakk stemningen og hjemmefølelsen fra de store skogene de kom fra inn i gudshuset de bygget. Vi vandrer mellom lys og skygge, mellom det synlige og det mystiske og ser med forundring og spenning hvordan "landskapet" stadig forandrer seg. Vi kommer inn i nye rom, hvelv bakom hvelv, og forventningene øker etterhvert som vi nærmer oss målet, det som spiller det himmelske, høyalteret som rommet et helgenskrin eller en annen relikvie: Pilegrimens endelige mål for en lang og farefull ferd.

Ingen har skildret pilegrimen og katedralen bedre enn Sigrid Undset: "Det ringte til vesper i kirker og klostre da Kristin trådte inn på Kristkirkegården. Et øieblikk våget hun å skotte opp over kirkens vestgavl - så slo hun blendet øinene ned.

Karin-Helene R. Hognestad, cand. theol. fra Universitetet i Oslo, er førstebibliotekar ved Universitetsbiblioteket i Trondheim. Artikkelen er en noe redigert utgave av et foredrag hun holdt under 'katolske kirkedager' i Hammerfest i pinsen i fjor.

Mennesker hadde ikke av egen kraft maktet dette verk - Guds ånd hadde virket i den hellige Øistein og de menn efter ham som bygget huset. Til oss komme ditt rike, vorde viljen din på jorden slik som i himmelen - nu skjønnte hun de ordene. En atterglans av Guds rikes herlighet vidnet i stenene at hans vilje var alt som var fagert... Hun sprenget vievann over barnet og sig selv. ..Med barnet krystet hårdt i favnen gikk hun fremover gjennom kirken.

Hun gikk som i en skog - søylene var furet som gamle trær, og inn i skogen sivet lyset, broget og klart som sang gjennom billedrutene. Høit oppe over henne lekte i stenløvet dyr og mennesker, og engler spilte - enda meget svimlende høiere spente hvelvene og løftet kirken opp mot Gud..."

Men ikke bare de store gotiske katedralene trakk skogen og naturen inn i kirkerommet, ja gjorde kirkerommet til et speil av den naturen vi gjenkjente oss i. For oss er det naturlig å trekke inn stavkirkene som et uttrykk for dette. Kanskje ser vi for oss Theodor Kittelsens bilde av en stavkirke i en snetung skog. Og med den tunge sneen på grener og tak glir stavkirken inn og blir ett med skogen. "Skogen har satt sitt stempel på oss" sa Kittelsen, "vi blev et stykke av samme natur...de susende graner og furuer vi stirret opp i som barn".

"I stavkirkenes tjærebrune stokker, de spisse gavlene, buegangene og dragehodene krysses gotikkens mystikk med visjoner om skogen", sier Thomas Thiis-Evensen. Og han fortsetter: "Skogen kan vi se som et fortettet område på avstand, men det er først når vi går inn i den at den viser seg som det den er. Vi går inn i skogen, sier vi. Og vi går inn i kirken. Skogens vesen er at den lar oss være inne mens vi er ute. Den er en merkelig verden - kjent og ukjent på samme tid."

Som i katedralene møter den troende mystikkens vesen allerede ved å gå gjennom døren til stavkirken, som ved inngangen til skogen. Mørket, som bare ble opplyst gjennom små glugger i taket, gjorde at menneskene litt etter litt kunne skimte konturene og interiøret i kirken.

Som katedralene var stavkirken bygget som selve stedet for bønn og tilbedelse. For våre forfedre var det viktig å legge stavkirkene på et sted som skilte seg spesielt ut i naturen. En slette, en haug, ved vann eller en vik. Landskap hvor naturen kom mennesket ekstra nær, slik vi kan kjenne det i enkelte landskapsformasjoner. Særlig var høyder populære byggesteder for katedraler og stavkirker. Dette avspeiler også at det i Bibelen ofte var fjell som var åpenbaringssteder for Gud: Sinai fjell, Horeb berg, osv. Den høye takformasjonen ble som himmelhvelvingen, og viste menneskenes møte med det guddommelige.

Felles for stavkirkene og katedralene er ellers at de er bønnens sted og vandringens sted. De blir bindeleddet mellom våre hverdagerfaringer og tolkningen av dem. Disse Gudshusene blir en guide som fører oss fra sted til sted mens vi vandrer, eller en hyrde som viser oss veien og målet.

Menneskene fikk et sted de hørte hjemme, et hellig sted som var adskilt fra verden rundt, men som ga dem opplevelsen av å møte det hellige og den hellige. Kirken bygget opp om troen og var samtidig et sted for troen og for gudstjenesten. Det var ingen motsetning i kirkerommet og verden utenfor. Kirken var en materialisering av troen og en formidler av troen. Naturen var trukket inn i kirkerommet, symboliserte kirkerommet og overførte naturens mystikk til menneskene innenfor rammen av gudstjenesten. I kirkehuset formidlet prestene guds nærvær i koret mens de troende var samlet i kirkeskipet.

Slik gikk århundrene. Menneskene og naturen levde i pakt med hverandre, og kirkebyggene avspeilet dette. Kirkerommet

var stedet hvor himmel og jord møttes i de troendes forsamling og i kirkens sakramenter. For menneskene hadde alltid hatt et forhold til naturen. Den ga sterke opplevelser av skjønnhet og velvære, og av sorg og skuffelser over tap og ødeleggelse.

I den antikke verden var naturen en harmonisk verdensorden, et kosmos. Selv da troen på en gudeverden som styrte mennesker og natur, falt i grus, beholdt menneskene troen på en slags gud som hadde skapt kosmos ut av kaos. Mye av det tankegodset vi har overtatt fra oldtiden, var nok skapt av en liten intellektuell elite. De som på en helt annen måte var avhengig av naturen, som bonden, fiskeren eller sjømannen, hadde ganske sikkert et mer nyansert syn på naturen. De opplevde også naturen fra en mer vill og storslått side.

I den jødiske og senere kristne verden var det den ene sanne Gud som hadde skapt verden, med mennesket som krone på skaperverket. Skaperverket minnet menneskene om skaperen, og Guds allmakt og omsorg kunne leses ut av naturens bok. Men etterhvert som kirken vokste og ble sterk, voktet den på enhver ny tanke som kunne være en trussel mot troen på skaperguden.

Opplysningstid og vitenskapstro

Da Kopernikus fant frem til det nye verdensbilde hvor jorden ikke lenger var midtpunktet som alt dreiet seg omkring, maktet ikke kirken å møte den nye vitenskapen.

Den største utfordringen for kirken kom imidlertid med opplysningstiden, som fulgte etter ortodoksien og pietismen. Religionsfilosofisk hadde den sin rot i deismen som oppsto i England på slutten av 1600-tallet. Deismen knyttet an til en rekke primitive religioner hvor begrepet uvirksomme guder forekommer. Det vil si guder som har frembrakt tingene, gitt tabuforskrifter og innstiftet seremonier, og siden trukket seg tilbake. Deismen vokste frem av renessansens dennesidighet og empirisme, men også av reformasjonens religiøse frihetsideal.

Ledetanken var idéen om en naturlig religion hvis religiøse sannheter og moralske bud er felles for alle og erkjennes sikrere ved fornuftens hjelp enn gjennom noen særskilt åpenbaring. Deismens kirkekritikk var skarp og pådro seg en tilsvarende skarp fordømmelse av kirken.

I opplysningstiden ble deismen utviklet til naturlig religion. Den nye vitenskapsoppfatningen lå til grunn for denne. Filosofien ble ikke lenger betraktet som teologiens tjenestepike (ancilla theologiae), vitenskapen ble frigjort fra teologi og skolemetafysikken og ble grunnet på erfaringsiakttagelse og rasjonelle prinsipper. Humanisme, religion og moral, rett og statslære kunne oppbygges på bestemte, i fornuften nedlagte prinsipper som er felles for alle mennesker til alle tider.

I det nye verdensbildet ble mennesket bare et lite fnugg i universet, og dog behersker det ved sin fornuft dette univers. En naiv tro på menneskene og dets muligheter er betegnende for opplysningstiden.

Mennesket var blitt opplyst, kirkens gamle dogmer holdt ikke mål opp mot nyere kunnskaper, de "forsto" livets sammenheng og naturens mysterier. For vitenskapen hadde lært dem at slik Bibelens og kirkens myter hadde fremstilt sammenhengen, var ikke lenger holdbart. Sammenhengen mellom myten og kulten gikk i stykker. Ordene som overlot menneskene til fantasien, og ritene som utfylte hendelsene som ikke kunne ikles ord, gikk ikke lenger hånd i hånd. Og i tråd med dette mistet også de kirkelige symbolene sin verdi. For et symbol er et virkelig symbol bare så lenge det åpenbarer noe som ikke kan uttrykkes anderledes eller bedre. Når det kan det, er symbolet som sådant dødt. Når så menneskene setter seg selv og sin egen forståelse over de bibelske fortellinger og kirkens forkyndelse, da opphører mytenes og symbolenes funksjon, og dermed båndet til kirken. Som surrogat ble det utviklet læresystemer som skulle utvikle og foredle menneskenes person-

lighet løst fra kirkens lære og forkyndelse. Pietismen hadde også avskrellet kirkene for symboler, kunst og liturgi. Det paradoksale i alt dette var at det nettopp var i denne tiden Frimurerordenen og andre mystiske bevegelser oppsto med en symbolrikdom som overgikk alt man hadde kunnet finne i kirken. Og paradoksalt nok ble disse okkulte bevegelsene sett på som en større trussel mot kirken enn den mekaniske naturfilosofien.

Romantikens naturforherligelse

Disse to åndsretningene, opplysningsfilosofien og de okkulte bevegelsene, skapte en ny reaksjon, nemlig romantikken. Opplysningstidens fremhevelse av intellektet ble avløst av romantikkens fremhevelse av følelsene. Naturen ble gjenstand for noe som nærmet seg tilbedelse.

Mens opplysningstidens helter var vitenskapsmannen, var romantikkens helter kunstneren og forfatteren. La oss ta Jean-Jacques Rousseau som et eksempel på romantikkens tankeverden. Han hevdet at kunst og vitenskap, filosofi og religion var kommet så langt bort fra naturen, det naturlig menneskelige, at det virket sperrende og ødeleggende; menneskene skulle søke tilbake - ikke til det primitive naturmennesket, men til en naturlig kultur, et naturlig samfunn, en naturlig oppdragelse, en naturlig religion. Utgangspunktet hans var at naturen, også menneskenaturen, i grunnen er god, at hele tilværelsen likesom dens guddommelige opphav egentlig er god. Han begynner sin berømte bok *Émile* slik: "Alt er godt, som det utgår fra skapere hender...lytt alltid til hjertets stemme, den inderlige naturlige følelse kan ikke lede vill."

Fra Håkon Stenstadvolds illustrasjoner til *Kristin Lavransdatter*.

Det er flere momenter som fremlesket naturmystikk og naturforherligelse. I naturen kunne mennesket puste fritt, her var intet meningsdiktatur eller krav om etikk, moral og medmenneskelig ansvar. Skaperguden viste seg i prakt og velde, mektig og uhyrlig på samme tid. Som vi ser, fikk vi en stadig større forherligelse av naturen og det naturlige. Man erkjente et høyere vesen som årsak til verden og menneskene, men vi kan vel si som Paulus sa det til Romerne: De æret og dyrket det skapte fremfor Skaperen.

Jeg har tatt noen syvmilsskritt gjennom åndshistorien for å vise at mange av de tankene omkring naturen og troen på en skapergud, som *ikke* er ensbetydende med troen på kirkens gud, ikke er noe nytt, men har kommet igjen med jevne mellomrom i århundrenes løp.

Det er blitt sagt om oss nordmenn at vi går i kirken og tenker på naturen og går i naturen og tenker på Gud.

46 % av de som svarte på en nylig utført undersøkelse om nordmenns friluftsliv, svarte at en viktig grunn til å gå på tur var å oppleve storheten i Guds skaperverk. 41 % svarte at de ville komme i kontakt med naturens sjel og mystikk. Undersøkelsen er ved Ola Vaagbø, og en av hans påstander før han begynte undersøkelsen, var at nordmenns ferd gjennom naturen var en måte å meditere på. Denne påstanden mente han å finne dekning for i undersøkelsen. Turen ble brukt som et ritual, med mange av de samme effektene som i religion og meditasjon. Turens struktur, blant annet med fjerningen av menneskeskapte lyder, bryter opp tankerekken. Vaagbø kunne fortelle om en utlending som var med en nordmann på tur, og opplevde at nordmannen ble stillere og stillere i løpet av turen. I redsel for å ha fornærmet nordmannen spurte han forsiktig om han hadde sagt noe galt siden han var så taus. Nei, men dette var hans katedral, og man pratet ikke i katedralen, fikk han til svar. Her må uttrykket "å dyrke Gud i naturen" være på sin plass.

Men å gå i naturen som i en katedral, forutsetter et minstemål av tro. Her har det moderne menneske som "dyrker Gud i naturen", det til felles med deismen at de forutsetter en gud som skapte verden og menneskene og så trakk seg tilbake.

Men denne skaperguden har etterlatt sine spor i den skapte verden. Vi kan se Guds fingermerker, og naturens skjønnhet og velde gir oss en dyp erkjennelse av den Gud som står bak skaperverket. Det er "den hellige" eller "det hellige", som fyller oss med ærefrykt og beven. *Mysterium tremendum* kalte religionsfilosofen Rudolf Otto det. Mysteriet som fyller oss med ærefrykt. Rudolf Otto har beskrevet opplevelsen av det hellige som en følelse av noe godt som gjennomstrømmer sjelen i form av en svevende og hvilende stemning av andaktsfull fordyppelse. Den kan så gå over i en kontinuerlig flytende sjelsstemning som varer lenge, og til slutt toner bort og lar sjelen havne i det profane igjen.

En slik stemningstro som vi opplever ved synet av et vakkert landskap, en mektig foss, et ruvende fjell eller i et forrykende tordenvær, er livgivende og er med på å berike våre liv. Det er forståelig at menneskene kan oppleve det samme som Kristin gjorde foran domkirken i Nidaros: Dette er ikke menneskers verk. Det må stå en skaper bak, en som ga opphavet til alt det vakre, og som også viser sin styrke i naturens kjempekrefter.

Det er mye positivt i en slik natur- og skapelsestro. Og i Bibelen kan vi se at de gamle hebreere også kunne fylles av en sterk tro og tillit til en Gud som viser seg i sitt skaperverk.

I salme 8 leser vi: "Herre, vår Herre, hvor herlig ditt navn er over all jorden. Du som har utbredt ditt navn over himmelen..."

Når jeg ser din himmel dine fingres gjerninger, månen og stjernene som du har gjort, hva er da et menneske at du kommer ham i hu og et menneske barn at du ser til ham... Og du gjorde ham lite ringere enn Gud..."

Og Job sier det slik: "Han har bredt nordhimmelen ut over

ødet, hengt jorden opp over det tomme rom. Vannet innhyller han i skyer, og skylaget revner ikke under det... Han har trukket opp himmelranden over havet, der grensen går mellom lys og mørke. Himmels søyler vakler, de er som lamslått ved hans trussel... Når han lar det blåse, blir himmelen klar... Se, dette er bare randen av hans verk; det er som å høre et hviskende ord. Hvem kan da fatte den torden som lyder når han gjør storverk?" (Job 26)

I kirken hver søndag bekjenner vi at vi tror på én Gud, Han som skapte himmel og jord.

Bibelen har mange forherligelser av Gud som skaper, og ikke bare i GT's poetiske skrifter. I Kolosserbrevet skriver forfatteren: "For i ham er alt blitt skapt, i himmelen og på jorden, det synlige og det usynlige, de som troner og de som hersker, både makter og myndigheter - alt er skapt ved ham og til ham." (Kolosserbrevet 1.16).

Det er derfor rett og riktig av vi ærer skaperen og hans verk, slik jeg mener at vi også kan lese det i katedralene og stavkirkenes arkitektur.

Naturen var med på å binde menneskene til skaperen og kirken. For naturen var ikke alltid mild og vakker, den var uhyrlig og skremmende. Naturkreftene var ødeleggende, de tok liv og ødela avling og hus. Da var det godt å ha en kirke å kunne søke trøst og hjelp i. Troen på at skaperguden hadde trukket seg tilbake, var ikke dypere enn at man ba om hjelp i nødens stund.

Teologi og vitenskap - to sider av den samme virkelighet

Da Darwinismen hadde overbevist menneskene om at evolusjonslæren med all mulig tydelighet hadde vist at det var umulige å tro på en skapergud, så det ut som det skulle bli en uovervinnelig kløft mellom naturvitenskapen og teologien.

Kirken bekjempet den nye lære i lang tid, men har i våre dager tatt utfordringen og sett at naturvitenskapen slett ikke er noen konkurrent til teologien og kirken. Teologene forsto at man ikke måtte skille mellom to verdener, troens verden og vitenskapens verden. For det er ikke to verdener, men én verden. Ingen har betonet dette sterkere enn den tyske teologen Dietrich Bonhoeffer, som ble henrettet for vel 50 år siden. Vi har bare én verden og én virkelighet. Men denne ene og enhetlige virkelighet erkjennes i ulike aspekter, som hver har fått fatt i ulike dimensjoner av den samme virkelighet. Det er dette Paulus uttrykker når han sier at vi ser stykkevis, som et speil i en gåte.

Troen på Gud som skaper betyr at tilværelsen er, og stadig blir, gitt å være til. Og dette skjer gjennom den naturprosess som erkjennes som en sammenheng av naturforhold og naturlover. Altså, i den rasjonelt-empiriske erkjennelsestilgang beskrives det som naturforhold og naturlover, i den religiøse erkjennelsestilgang sees dette som skapelse, som tilværelse som blir gitt å være til av Gud. Ved å forstå tilværelsen som gitt og dermed naturprosessene som skapelse, er det lagt et troens dybdeperspektiv på tilværelsen som lar troens virkelighetsdimensjon eller erkjennelse tre frem. Skapelse forstått som tilværelsens gitthet betyr for det første bevisstheten om at tilværelsen ikke er et resultat av blinde krefter og vilkårligheter, men at den er satt og gitt væren av den Gud som selv er all værens grunn. For det andre at den tilværelsen og tilværelsesprosess, som rasjonelt erkjent fortøner seg som uttrykk for hårde mekaniske lovmessigheter, er å forstå i det religiøse perspektiv som uttrykk for den personlige Guds kjærlige handling.

Det er altså ingen motsetning mellom naturvitenskap og teologi, og kirken har i de siste decenniene arbeidet med å vise dette. Innenfor den katolske kirken er det naturlig å nevne Teilhard de Chardin som et eksempel på det.

Hva er det kirken står for, som all skapelsespositivisme,

naturåpenbaringstro og sann Gudsdyrkelse i naturen ikke kan erstatte? Og hvor er kirkens liv og kirkens plass i menneskenes liv og i samfunnet?

Utgangspunktet for mine betraktninger var tro på Gud - i naturen og/eller i kirken, la oss derfor begynne med troen.

Det nye testamentet uttrykker troen på forskjellig måte. I de synoptiske evangeliene er troens akt rettet mot Gud, Faderen, men også mot Jesus selv. Tro er først og fremst tillit til Gud, men det er også tillit til Jesus, dvs godtagelse av Jesus som den han selv gjør krav på å være.

Urkristendommen, slik vi finner den i Apostlenes gjerninger beskriver troen som en mottagelse av evangeliet, og de troende er de som tar imot apostlenes budskap og slutter seg til det kristne fellesskapet. Paulus betoner den kristne rettferdiggjørelsen som oppnås ved tro og dåp. Paulus viderefører forbindelsen mellom tro og rettferdighet slik vi først finner den i 1. Mosebok hvor vi leser at Abraham trodde Gud, og det ble regnet ham til rettferdighet. Denne linjen kan vi også finne hos Johannes, men Johannes betoner sterkt at å tro på Jesus betyr å kjenne ham. Jesus er utgått fra Gud, han er Kristus, Guds sønn, og innholdet for vår tro. Jesus og Faderen er ett, og troen på Jesus er også troen på Faderen.

Selv om troen bygger på et personlig kjennskap til Gud, blir det først en levende tro i et bestemt trosfellesskap. I kirken, i et annet religiøst fellesskap eller innenfor det store menneskelige fellesskap.

Troen er ikke bare et intellektuelt kjennskap, men et kjennskap som innbefatter tillit og selvhengivelse til Gud, det vi kaller hjertets og forstandens hengivelse. I kristen forstand er tro mottagelse av Guds ord i Kristus, og dette innbefatter også lydighet overfor evangeliets nye lov og bud. Tro og fornuft er ikke adskilte fenomener, man ikke kan komme til tro bare ved fornuft. Troen er først og fremst en gave som vi får av Guds nåde ved Kristus. Men det er viktig at troen virker til handling for den enkelte troende. Og en slik handling er det naturlig å utvirke i og for kirken.

Ifølge *Lumen gentium* fra 1962 er kirken først og fremst et mysterium og et sakrament, det vil si en virkelighet som er gjennomsyret av Guds skjulte nærvær. Kirken er hele Guds folk, og dette Guds folk er kalt til å delta i forkynnelse av evangeliet, feiring av sakramentene, og leve som et vidnesbyrd om evangeliet ved en livsstil som er kjennetegnet ved ydmykhet, medlidighet og respekt for menneskerettighetene, diakoni og misjon.

Troen er med andre ord både en gave og en forpliktelse. I gaven får vi del i kirkens nådemidler og opptas i et fellesskap med hverandre og Gud. Forpliktelsen er å ta del i kirkens diakonale hjelpearbeid og en livsførsel som avspeiler en etikk hvor de svakestes rett og medmenneskelighet er bærestener.

Vi skal ikke undergrave at troen også kan oppleves i møte med naturens storhet eller kraftfullhet. Inntrykket av et stykke landskap eller av å vandre i vakker eller vill natur, kan avgjort gi oss en bestyrkning av troen på Gud, eller vekke følelsen av noe hellig og skremmende. En slik følelse mener Rudolf Otto ikke kan forklares til personer som ikke selv har erfart den, eller ikke kan forstå at mennesker kan fylles av en opplevelse av en transcendent makt som vekker slike følelser inne i oss som dem jeg tidligere gjenga Rudolf Ottos beskrivelse av. Det kan gi den enkelte en fellesskapsfølelse med Gud.

Men troen på Gud slik Det nye testamentet og kirken definerer den, er mer enn en aha-stemt opplevelse i mektig eller vakker natur. Det er en tro virksom i handling, en forpliktelse overfor denne naturen som vi har fått å forvalte, og en forpliktelse overfor våre medmennesker til å bringe denne troen vi selv har fått del i videre i ord og gjerninger.

Tilslutt er det naturlig å ta opp selve gudstjenesten slik vi finner den i kirken. Og her er fellestanken og samfunnet med

medmennesker viktig.

Sentralt i kirken er liturgien, og liturgi er gudsfolket i arbeid. Ordet liturgi er sammensatt av to greske ord, *leios* som betyr folk, og *ergon* som betyr arbeid. Liturgi er altså hele menighetens arbeidsområde, ikke bare prestens. Menigheten er helt nødvendig for å få en meningsfylt liturgi. Liturgien skjer nemlig ikke bare foran alteret, men i hele kirkerommet. Liturgi er fellesskapshandling, og det er folket, dvs menigheten, som arbeider. Bevisstheten om fellesskapet er det bærende i liturgien, et helt folk står sammen for Guds ansikt. Og ingen andre enn Gud kan avgjøre hvem som hører med i dette fellesskapet. Kirken skal favne alle, være en kirke som møter menneskene der de er, og inkludere dem som de er. Med sin gjerning i Jesus Kristus har Gud vist oss at frelsen gjelder alle mennesker. Ved at menigheten kommer sammen, representerer den seg selv og samtidig alle mennesker i dag, i tidligere tider og i kommende generasjoner.

Liturgien er en vandring fra fangenskap til frihet, en exodusvandring som gjentas og gjentas. I liturgien blir vi som enkeltpersoner en del av det vandrende gudsfolket. I messen får vi del i det himmelske festmåltidet, ved alteret og i messeofferet møtes jord og himmel, mørke og lys, fangenskap og frihet.

Oldkirken kalte den gudstjenestefeirende menigheten for verdens bevisste sjel. Det som skjedde i de hellige handlinger, var stedfortredende for hele menneskeheten. Dette lekende fellesskap som gudstjenesten egentlig er, en lek for Herren av hans barn, er noe ganske annet og svært meget mer enn å vandre i naturen og gi uttrykk for sin tro på skaperguden.

Og her ligger den egentlige utfordring til kirken: å samle folket, feire messen, samarbeide om liturgien og vise verden at å tro på Gud er i fellesskap å arbeide i kirken. Når kirkerom og liturgi blir et fellesskap hvor prest og menighet kommer sammen til Guds ære, blir selv det usleste kirkerom en katedral. Igjen lar vi Sigrid Undset komme til orde:

"Tredje påskedag kom pater Auberive ned for å lese messen i cellen hos ham...Det improviserte alter stod så nakent og fattig som et alter i gravkjellerne og fangehuller og gjemslor og hytter kan bli det - sinnbilledet på Guds vilje til å ta det beskjete av verden som sin del, det som all kirkeprakten er takkeoffer for... Messens kanon fulgte: i kransen av bønner som presten sa, var han med selv og var liksom utslettet - som de to små alterlysene brant, men det svake lyset av dem ble slukt og overvældet av solskinnet. Og da presten løftet den forvandlede hostie, skinte morgensolen gjennom brødet sprøde, snehvide slør."

Vi begynte med katedralene, især de gotiske katedralene og deres uttrykk for menneskenes ønske om å trekke naturen inn i sine Gudshus. Vi vil også avslutte med katedralene, de romanske denne gangen, og la den svenske forfatteren Thomas Thranströmer uttrykke at kirkens skjønnhet og storhet åpner noe i alle mennesker:

*Inne i den väldige romanska kyrkan trängdes
turisterna i halvmörkret.*

*valv gapande bakom valv och ingen överblick.
Några ljuslågar fladdrade.*

*En ängel utan ansikte omfamnade mig
och viskade genom hela kroppan:*

"Skäms inte för att du är människa, var stolt!

Inne i dig öppnar sig valv bakom valv oändeligt.

Du blir aldri Färdig, och det är som det skall".

jag var blind av tårar

och föstes ut på den solsjudande piazzan

tilsammans med Mr. och Mrs Jones, Herr Tanaka och

Signora Sabatini

och inne i dem alla öppnade sig valv bakom valv oändeligt.

Messen - en unnværlig del av livet

"Enten jeg går i de store katedraler ute i verden eller i den lille kirken på Lunden Kloster i Oslo som er mitt faste sted nå, så har jeg denne opplevelsen av nærvær," sier grafikeren Knut Tiberger i et intervju med Olav Egil Aune i Vårt Land. Han er oppvokst i Indremisjonssmiljøet, troen har vært der bestandig selv om den lange tider lå brakk. Han hadde det han selv kaller et

"ikke-kirkelig liv" bak seg da han for en del år siden ble katolikk. Men katolske messer hadde han oppsøkt i mange år, mer og mindre regelmessig - det begynte da han bodde i Paris på 70-tallet. "Jeg lyttet til sangen og de liturgiske leddene og tok til meg det som skjedde i messen. Det var en stor opplevelse - og er det fortsatt. En følelse av å møte det guddommelige."

Knut Tiberger forstår ikke at katolikker kan

snakke om "messeplikt", skjønner ikke språkbruken. Plikt? "For meg er messen en unnværlig del av livet. Der fikk jeg det jeg trengte av kunnskap, og der får jeg det jeg trenger av mediativ ro. Jeg har simpelthen fått oppleve det som står skrevet. 'Bank på, så skal det lukkes opp.' Jeg banket - og så var det åpent. Når jeg gikk inn, gjorde jeg det uforbeholdent og med alle sanser åpne."

På gjesteplass: Felles erklæring - og kva så?

7

Vi har opplevd det uvanlege denne vinteren at eit dogmatisk emne har vorte tema for ein offentleg avisdebatt i Noreg. Om kyrkjeleg stoff vekkjer oppsikt, er det gjerne noko underleg kyrkjelege aktørar har gjort eller eit moralsk spørsmål som skal diskuteras, aller helst ein kombinasjon av desse innfallsvinklane. Denne gongen er det ikkje mindre enn eit dogmatisk hovudspørsmål som har stått til diskusjon - i alle fall sett frå luthersk side: Korleis får eit menneske eit rett forhold til Gud? Kva lærer vi om rettferdiggingeringa?

Lesarane av St Olav er alt informerte om (St Olav 5/96) bakgrunnen for diskusjonen: Leiarane for Det Pavelege Rådet for å fremje kristen einskap og Det Lutherske Verdsforbundet (LVF) har sett namna sine under ei felles erklæring om det dei kallar "The Doctrine of Justification". Det er kyrkjehistoriske perspektiv over ei slik hending. Ein må kunne kalle forståinga av rettferdiggingeringa eit teologisk kjernepunkt i dei stridane som førde til oppdeling av kyrkja i Europa på reformasjonstida.

Då er det to spørsmål som naturleg reiser seg: 1) Er det verkeleg slik at katolikkar og lutheranarar er samde om det vi trudde har skilt oss til no? 2) Kva så? Desse spørsmåla har Det Lutherske Verdsforbundet stilt

sine medlemskyrkjer, i ei litt meir utførleg og presisert form. Arbeidet med å utfinne eit felles svar frå Den norske kyrkja har skapt debatt, ikkje heilt uventa. Dette er jo svært vesentlege spørsmål for ei luthersk kyrkje.

Etter å ha klistra igjen konvolutten til Geneve, kan eg melde følgjande: Med Bispemøtet si handsaming samla Den norske kyrkja seg om å svare eit betinga "ja" på det fyrste spørsmålet frå LVF. Det er "samklang" mellom det som står i dokumentet "Joint Declaration on the Doctrine of Justification" og "det apostoliske evangelium forkynt i Skrifta og bevitna i dei økumeniske trusvedkjeningane og dei lutherske vedkjeningsskriftene". Det er ikkje alle motsetningar som må bli stilt opp på same måte lenger, vi ser at det er fleire innfallsvinklar til desse spørsmåla i Skrifta. Men eitt og anna kunne nok vore presisert betre. Vi har fått vite at det vert ein revisjon av teksten, så vi har sendt nokre forslag til endringar.

Det andre spørsmålet er knytta til dei utsegnene i skrifter frå det 16. hundreåret som er vorte kalla "lærefordømingar", ei nokså ueinsarta gruppe utsegn, særleg om ein samanliknar katolske og lutherske tekstar. Kan ein no seie at desse utsegnene ikkje lenger treff ("apply") den andre parten? Her har Den norske kyrkja sagt at slike utsegn ikkje skal brukast som grunnar for kyrkjesplitting, om ein er samde om det som er sagt i felleserklæringa. Men ein er litt spørjande til kva ei slik erklæring om desse fordømingsutsegnene inneber, og kva slags status slike utsegn har hatt

og har. Er det definisjonar av kyrkjesplitting, av kven som høyrer til den sanne kyrkja, eller definisjon av teologisk usemje?

Uansett intern debatt om dette i vår kyrkje, dokumenterer vårt arbeid med denne felleserklæringa at det har skjedd mykje med våre stereotypar og avvisande haldningar til katolsk kristendomsforståing på dette punktet. Frå katolsk side vert det i felleserklæringa og i dialogdokument sagt ein god del som ikkje alle i vår kyrkje hadde venta å høyre.

Det vert særleg to spørsmålsstillingar som må reflekterast over vidare: a) Er vi klare til å erkjenne at vi er samde i dette kjernes spørsmålet? b) Om vi er samde om korleis eit menneske vert rettferdig for Gud, og om vi med vår kyrkjelege praksis trur at vi formidlar Kristi frelse til menneske ved Ord og sakrament omlag på same vis, kvifor kan vi då likevel ikkje samlast om Herrens bord? Kan vi erklære at vi er samde om rettferdiggingeringslæra - utan å dra ein slik konsekvens?

La meg samanfatte begge problemstillingane: Er vi klare til å be og samarbeide på det grunnlag at vi er samde om hovudsaka?

Olav Fykse Tveit

Olav Fykse Tveit, cand.theol. fra Menighetsfakultet, er teologisk konsulent i Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke, men blir i nærmeste fremtid å finne som NFR-stipendiat tilknyttet Menighetsfakultet.

Tredve år uten 'index'!

Den 14. juni var det tredve år siden Vatikanet avskaffet 'index librorum prohibitorum', listen over forbudte bøker. 'Indeksen' hadde da eksistert i over 400 år. Med vedtaket av 14 juni 1966 gjorde Roma endelig pave Johannes XXIII's profetiske ord ved åpningen av Det 2. Vatikankonsil til sine: Kirken "svarer best på tidens behov ved å holde frem gyldigheten i sin lære enn ved å komme med fordømmelser".

Blant de 'fordervelige' bøkene var Kants "Kritik der reinen Vernunft", Flauberts "Madame Bovary", Hugos "Les Misérables" og Pascals "Pensées". Men ikke bare enkeltbøker var forbudt lesning for katolikker: Forbudet omfattet også hele forfatter-skap. På listen over forbudte 'opera omnia' var navn som Honoré de Balzac, Giordano Bruno, André Gide, Jean-Paul Sartre og Alexandre Dumas, både far og sønn. Akademikere kunne, i forskningsøyemed, søke om dispens fra leseforbudet. RM

Tilbedelse eller propaganda?

"Jeg ønsker ikke å bruke musikken som propagandamiddel, men som et fellesuttrykk for bønn og tilbedelse," sier domorganist Trond Kverno. Som understreker at hans syn representerer et helt annet ståsted enn det som er gjeldende i en del kristne organisasjoner: Der er ofte formen uinteressant, det er appellen som teller. "Tradisjonen jeg står i har en visjon om noe motsatt: formen er et hjelpemiddel til tilbedelse, ikke evangelisk propaganda." AKT

Pater Christian de Chergé, prioren i klosteret Notre Dame de l'Atlas i Tibhirin, var en av de sju trappistmunkene som ble bortført av den islamistiske ekstremgruppa GIA og myrdet i slutten av mai. Siden 1993 er ca. 500 utlendinger blitt myrdet i Algerie. Mange av dem prester og ordensfolk (munke og nonner) som viet sitt liv til det algirske folket.

Drapet på de sju munkene har skapt sterke reaksjoner av sorg og fortvilelse i store deler av verden. I Frankrike har lederne for kristne og muslimer samlet gitt uttrykk for sin sorg, bl.a ved felles minnegudstjenester både i kirker og moskéer. Samtidig er det alltid politiske grupperinger som ønsker å sko seg på slike tragedier ved å oppfordre til hat og fremmedfrykt.

Følgende dokument ble skrevet av pater Christian de Chergé mellom 1. desember 1993 og 1. januar 1994, det tidsrommet da de islamistiske ekstremistene for første gang kom til klosteret og truet munkene. Familien til pater Christian fikk overlevert en konvolutt med denne teksten. Konvolutten ble åpnet den 24. mai, dagen da nyheten om massakre ble gjort kjent. Familien forstod med en gang at dette dokumentet ikke var noe de hadde rett til å beholde for seg selv. De sendte det til den katolske dagsavisen "La Croix" som trykket det under overskriften: "Det åndelige testamentet til prioren av Tibhirin". Til "La Croix" sier familien: "Vi ønsker ikke å kommentere dette brevet. Det taler tydelig nok for seg selv, om det engasjementet som munkene i Atlas påtok seg."

Islams ekstreme uttrykk er ikke virkelig islam, er pater Christian de Chergés budskap. Hans ord kan stå som et bidrag til toleranse og nestekjærlighet, og som motvekt til dem som ønsker å bekjempe hatet med enda mere hat. Forstår vi dette budskapet, vil de sju

munkenes død være et verdig offer, og ikke en meningsløs handling.

Unni Lefébure

Pater Christians testamente:

Når veien blir gjort rede for meg. . .

Dersom jeg en dag - og dette kan skje allerede i dag - faller som offer for den terrorisme som i det siste har omgitt alle utlendinger bosatt i Algerie, vil jeg at mitt ordenssamfunn, min Kirke, min familie skal huske på at dette livet har jeg gitt til Gud, og til dette landet.

Jeg vil at dere skal forstå at Han, som er Herre over alt levende, også er innforstått med denne brutale bortgangen.

Jeg vil at dere skal be for meg, jeg er ikke verdig til det store offeret som kreves av meg.

Jeg vil at dere skal forstå at min død ikke kan skilles fra den brutale døden som innhenter så mange ukjente mennesker, og som så ofte møtes med likegyldighet.

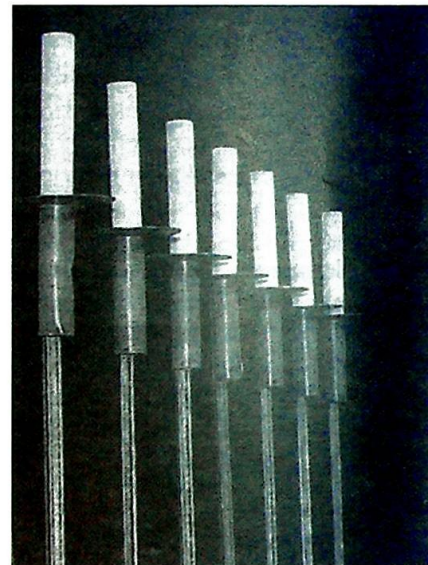
Mitt liv er ikke verdt mer enn andres liv.

Det er ikke verdt mindre heller.

Og det bærer i alle fall ikke lenger preg av barndommens uskyld.

Jeg har levet lenge nok til å innse at også jeg har et ansvar for ondskaper som synes å dominere verden; til og med for den blinde ondskaper som kanskje snart skal ramme meg selv.

Når det øyeblikket kommer, ønsker jeg at jeg har innsikt nok til å be både Gud og mine medmennesker om tilgivelse, og også til å tilgi av hele mitt

Syv lys slukkes i Notre Dame i Paris: de syv cisterciensermunkene er døde.

hjerter dem som har gjort meg ondt.

Jeg har ikke ønsket å dø på denne måten.

Det er viktig for meg å få sagt dette.

Jeg kan ikke glede meg over å vite at det folket som jeg elsker, kommer til å bli anklaget for å ha myrdet meg.

Å bli martyr fordi jeg faller for en algerers hånd, er en altfor stor pris å betale for martyriets ære. Denne prisen blir desto større når algerieren handler i troskap mot det han mener er et uttrykk for islam.

Jeg kjenner til all den forakten algerierne er blitt utsatt for.

Jeg kjenner også til hvordan en del islamisters tolkning av islam kan føre til karikering av denne religionen.

Men det er for lett å identifisere islam med dens mest ekstreme uttrykk.

Algerie og islam er for meg noe helt annet: Det er en enhet i legene og sjel. Som barn på min mors fang: min aller første kirke. . . , nettopp i Algerie, lærte

Livsvarig for mord på gatebarn

For første gang i brasiliansk rettshistorie er en av militærpolitiets menn blitt dømt til fengsel på livstid for å ha drept gatebarn. Retten i Rio gav den 29-årige mannen en dom på tilsammen 309 år for seks mord, fem mordforsøk og tre tilfeller av alvorlig legemsbeskadigelse. Ifølge brasiliansk rettspraksis betyr livsvarig i realiteten maksimum 30 år. Den dømte sier han handlet

etter ordre fra sine overordnede, og hans forsvarer vil anke dommen.

Menneskerettsorganisasjoner betrakter dommen som et første skritt i bekjempelsen av uniformerte morderes straffrihet. I løpet av de siste ti årene er mer enn 6.000 gatebarn blitt myrdet, de aller fleste av dem siden 1993. Inntil nå er bare åtte personer blitt trukket til ansvar for mordene. KNA

Viktig symbolsak

"Arrangørene av de to årlige bønneukene er nå blitt enige om sammensmelting. En viktig symbolsak har fått et lykkelige utfall, skriver Vårt Land. De årvisse bønneukene i januar skal ikke lenger stå som to konkurrerende tilbud som demonstrerer kristnes manglende evne og vilje til å stå sammen. Norske kristne fra ulike kirkesamfunn vil heretter stå frem med et samlet vitnesbyrd om felles en felles tro, gjennom felles bønn.

meg. .

9

jeg, med evangeliet som ledetråd, å se hvordan islams og Algeries skjebner er vevd inn i hverandre, og jeg lærte å få respekt for den muslimske tro.

Når jeg dør, vil de som anklager meg for å være naiv og idealist, tilsynelatende få rett: "Hva sier og tenker han nå om det hele?"

Men til disse menneskene sier jeg: Endelig blir min innerste lengsel oppfylt, mine viktigste spørsmål besvart! Endelig kan jeg, dersom Gud vil, la mitt blikk skue Faderens åsyn og se islams barn slik Han ser dem. Jeg vil se dem slik de virkelig er: opplyst av Kristi nåde, gjennomsyret av Hans Ånd. Jeg vil vite at Åndens skjulte glede er kommunion, enhet, og at denne enheten kommer til uttrykk gjennom mangfoldet.

Mitt liv tilhører meg, det tilhører dem, og jeg gir det fra meg i frihet: Jeg takker Gud som ønsker at mitt liv skal gjenspeile gleden, gleden ved alt og på tross av alt.

I denne takk, som omfatter hele mitt liv, ligger også en takk til dere, mine gamle og nye venner, og venner her på stedet, og til mine foreldre og søsken - jeg har fått hundre fold igjen, som lovet.

Også for deg takker jeg, du min følgesvenn i mine siste minutter, du som ikke visste hva du gjorde. . Ja, også for deg ønsker jeg å si *takk*; jeg ønsker å si at den veien du har gjort rede for meg, fører meg til Gud. .

Og dersom det er Hans vilje, Han som er vår begges Far, vil vi møtes der, i paradiset, begge vi 'frigitte røvere' som Kristus tok hjem til seg.

Amen. Inch'Allah.

Alger, 1. desember 1993

Tibhirin, 1. januar 1994

Christian

SØSTER ANNE-SOFIE BECKER

f. 14.3.1907 i Bottrop, Tyskland

d. 11.6.1996 i Oslo

Gravlagt 18.6.1996 på Grefsen
Gravlund, Oslo

Søster Anne Sofie Becker døde plutselig den 11. juni i en alder av 89 år. Hennes død kom dog ikke helt uventet. Vi visste og følte over lengre tid at hun var alvorlig syk. Hun selv var også klar over sin tilstand. Men, med sin selvdisciplin og vilje til å være selvhjulpen så lenge som mulig, slapp hun et lengre sykeleie. I de siste 2 ukene ble det tydelig at livsgnisten forsvant og dermed også de fysiske krefter.

De fleste vil huske sr. Anne Sofie som sykepleier både på Vor Frue Hospital og på St. Josephs Hospital i Fredrikstad. Hun var den som tok seg tid til patientene og var ikke redd for å gi ekstra omsorg og oppmerksomhet. Dette fortsatte hun med i kommuniteten etter at hun var blitt pensjonist. Aktiv og allsidig som hun var, tok hun fatt på alt, men likte best å gjøre håndarbeid, noe som hun var usedvanlig dyktig til. Derfor har mange hatt stor glede av hennes nydelige håndarbeider ved de årlige basarer.

Sr. Anne Sofie kunne virke reservert, men at hun hadde evne til kontakt, viser de mange venner som trofast besøkte henne helt frem til hennes siste dag. Kontaktene med andre og med Gud, det var de kilder hun levde ut av. Hennes kjærlighet til Gud kom kanskje tydeligst til uttrykk, når hun ba korsveien eller knelte lenge foran tabernaklet. I den siste tiden skrev hun av korte setninger som berørte henne dypt, og det med stor omsorg og møye. "Jeg er i Herrens hender i alt som med meg skjer" er en av dem. Denne har fulgt henne inn i døden. Vi håper og tror at hun nå virkelig er i Herrens hender.

ST. JOSEPHSØSTRENE

Omkring pavens ufeilbarlighet

Siden pavens ufeilbarlighet ble opphøyet til dogme i 1870, har det vært teologisk diskusjon om saken. Og spørsmålet om kvinnelige prester har gjort diskusjonen høyst aktuell, noterer tidsskriftet *Christ in der Gegenwart*. Og beretter om en paneldiskusjon nylig mellom fire professorer ved det teologiske fakultet i Luzern, Sveits.

Fundamentalteologen Dietrich Wiederkehr minnet om apostelen Paulus' ord om

det ufullkomne og "stykkevis" ved all menneskelig erkjennelse. Også andre deltagere viste til urkirken og til apostelkonsilet som slet hardt med å treffe de rette avgjørelser, men ikke presenterte resultatene som "ureformable for all fremtid". Man bør heller ikke glemme at læren om det pavelige jurisdiksjonsprimat, dvs. Roma-biskopens rettslige forrang fremfor andre bispeseter, først utviklet seg etter det 15. århundre. Dogmatikeren Eduard Christen tok for seg teologi-

ens grunnlag ut fra troen og menneskers livserfaring, og minnet om at "det som erkjennes gjennom troen, har alltid relasjon til troende mennesker, deres spørsmål og livsvilkår". Troserkjennelser står alltid innen sin samtids kontekst. Hjelpeskopen av Basel, Martin Gächter, oppfordret til "deblokkering" av dialogen om pavens ufeilbarlighet; man bør heller satse på gjensidig 'villighet til dialog'.

10 Erik Varden: Katolisisme på nord-norsk

De senere årene har kirke-Norge stått i jubiléenes tegn, hvilket har ansporet til betydelig kreativitet i form av historiske undersøkelser og betraktninger. Et utsnitt av norsk katolsk historie foreligger i form av tre hefter om *Den katolske kirkes utvikling og vekst i Nord-Norge*, skrevet av sr. Maria Nada av Inkarnasjonen OCD.

Sr. Nadas gjennomgang av sagaer og annet kildemateriell er "kompetent og velinformert", og hun er "en observant kronikør", skriver Erik Varden, ung kirkehistoriker og novise hos benediktinerne i Ampleforth Abbey, England. "Det siste av heftene, om samtiden, vil utgjøre et verdifullt supplement til jubileumsverket 'Den katolske kirke i Norge' som en nord-norsk beskrivelse av katolsk liv og selvforståelse i landets nordligste stift," noterer vår anmelder.

Sr. Nada er en observant kronikør, en egenskap som er særlig fremtredende i det tredje og siste av heftene, som dekker perioden fra 1932 frem til idag. Selv om et antall trykte kilder er brukt og referert til, er dette heftet hovedsakelig et resultat av omfattende samtaler med mennesker som har vært direkte involvert i nord-norsk katolsk kirkeliv fra 1932. Blant disse må man i aller høyeste grad regne sr. Nada selv, som redigerer og kommenterer godt, og formidler et levende inntrykk av hva det vil si å være katolikk i våre nordligste fylker. Lokalt preg og lokal innsikt er å finne ikke minst i beskrivelsen av holdninger og hendelser forbundet med krig og etterkrigstid, og gir farge til beretningen om menigheters liv og vekst.

Det personlige preg som er sr. Nadas styrke i diskusjonen av samtidens kirkeliv, blir i flere tilfeller en svakhet i de to mer historiske heftene, der tydelige manifestasjoner av forfatterens geografiske og konfesjonelle innfallsvinkel setter henne i fare for å virke unyansert. Et eksempel på det første er behandlingen av biskop Johannes Olaf Fallize (1887-1922) som spiller en viktig rolle i hefte II, "Den katolske kirke i Nord-Norge 1537-1932". Det er en kjensgjerning at biskop Fallize var en

stridbar mann som styrte norsk katolisisme med fast hånd. Å beskrive ham som en "diktator" som ingen grense så for sin makt (s 18); som "bryter ned istedenfor å bygge opp" (s 21) er imid-

lertid en både uriktig og urettferdig dom for en biskop som grunnla en rekke menigheter, sykehus og skoler, og som arbeidet utrettelig for å opprette en norsk katolsk identitet og organisatorisk struktur. Når sr. Nada innledningsvis skriver at "for utkantstrøk og landdistrikter hadde (Fallize) liten sans" (s 17), aner man at biskopens prioriteringer ikke står ganske i samsvar med hennes egne. Man må imidlertid ikke glemme at Fallize var hele Norges overhyrde, og at hans handlingsplan følgelig må sees som en helhet. I kirkens gjennetableringsfase forestod biskop Fallize det den trengte aller mest: han satte katolisismen tilbake på rikets dagsorden og hadde en bestemt oppfatning om hvordan norsk katolsk kirkeliv burde fortone seg. Man kan være enig eller uenig i biskop Fallizes prioriteringer - i Nord-Norge såvel som annensteds -

Illustrasjon fra hefte I: Altagård (1882), fra 1855-1869 sentrum for Praefectura Apostolica Poli Arctica, vanligvis kalt Nordpolmisjonen, et misjonsområde som kom til å omfatte de arktiske delene av Norge og Sverige, Kola-halvøya, Island, Grønland, det arktiske Amerika fra Baffinbukta til øya Melville, Shetlandsøyene, Orknøyene og grevskapet Caithness i Skottland.

Argentinas biskoper ber om tilgivelse
Argentinas biskoper beklager offentlig sin skyld under militærdiktaturet. Vi beklager dypt at vi ikke bidro mer til å lette lidelsene under 'den skitne krigen' i 1970- og begynnelsen av 1980-årene, heter det i et nylig offentliggjort hyrdebrev fra biskopene. Hyrdebrevet er del av forberedelsen til jubileumsåret 2000 og oppfordrer, i pavens ånd, alle til samvittighetsransakelse.

I brevet ber biskopene om "Guds tilgivelse for forbrytelser som ble begått den gang, særlig for dem som ble begått av kirkenes sønner og døtre, enten de nå var med i de revolusjonære geriljastyrker, innehadde offentlige stillinger eller tilhørte sikkerhetsstyrkene, eller forvrengte Kristi lære og oppfordret til gerilja-vold eller til umoraliske represalier." Brevet viser til at mange mener biskopene den gang skulle ha "kuttet forbindelsen med myndighetene, fordi et

slikt brudd ville vært et betydningsfullt signal og ville bidratt til å få friggitt de som var fengslet". Om det ville hjulpet, "vet bare Gud", noterer biskopene, "men det er ingen tvil om at det ikke ble gjort nok den gang for å stoppe redselshandlingene". Det har tatt biskopene tyve år å komme med en slik klar bekjennelse av egne unnlattelsessynder og derved medansvar for de forbrytelser som ble begått. Biskopene håper hyrdebrevet vil bidra til å lege gamle sår og til forsoning i samfunnet. KNA

men å fremstille ham som en destruktiv despot drevet av idéen om sentralisering (s 22), er å gi et unyansert, og feilaktig, inntrykk av en mann hvis visjon og arbeide bidro enormt til norsk katolisismes utvikling og vekst i første halvdel av vårt århundre.

Sr. Nadas analyse av en annen omstridt personlighet, Paul Maria Stefan Djunkowsky, leder for Nordpolmisjonen, må også kort omtales. Når hun behandler Djunkowskys avsettelse og Nordpolmisjonens oppløsning, må man spørre seg hvorfor forfatteren ikke gjør nytte av biografisk materiale som er alment tilgjengelig. Hun hevder at Djunkowskys konflikt med hierarkiet "var av moralsk art" (s. 10). Dette er en misvisende og unødvendig omskrivelse av omstendighetene omkring det ekte-skap Djunkowsky inngikk i 1861, og som hun unnlater å nevne direkte (det er omtalt i "Den Katolske Kirke i Norge", Aschehoug 1993, s. 185). Giftemålet utgjorde riktignok den umiddelbare grunn til Djunkowskys avsettelse, men hans virkelige konflikt med Propagandakongregasjonen dreide seg om misjonens territorium. Å karakterisere uoverensstemmelsen som "av moralsk art" - med vage henvisninger til klimatiske, praktiske og økonomiske vanskeligheter - er å gi en uriktig fremstilling av en meget innviklet prosess, og forklare dens utfall på en måte som hverken Djunkowsky eller Propaganda Fide fortjener.

I sitt første hefte, om middelalderkirken i Nord-Norge, behandler sr. Nada nord-norsk kristendoms røtter og fremvekst frem til reformasjonen. Hennes gjennomgang av sagaer og annet kilde-materiell er kompetent og velinformert, og hun lykkes godt i å komprimere megen informasjon på liten plass uten derved å ofre klarhet eller oversikt. En noe distraherende særegenhet ved heftets historiske analyse er at utdypningen av historiske eller spesielt *katolske*

omstendigheter på flere steder utvikles til å minne om kateketisk undervisning. Dette gjør det noe uklart hva heftets mål og hensikt er: å være en vitenskapelig kirkehistorisk undersøkelse eller en samling personlige betraktninger over fortiden, skrevet bevisst fra et konfesjonelt standpunkt. Det er f.eks. fullt ut forsvarlig - sågar nødvendig - at en katolsk historiker forfekter en konfesjonell historieoppfatning, men et historisk arbeid mister noe av sin troverdighet når, i en diskusjon av kristendommens gjennomslag i Norge, "rasjonalistiske forklaringer fra nyere tid" blir feid til side til fordel for troen på St Olavs forbønn (s. 9). Det er historikerens oppgave og lodd å analysere hendelsesforløp i fortiden så rasjonelt og konsekvent som mulig; teologiske forklaringer hører hjemme heller i et teologisk enn i et historisk verk. Likeens er det utvilsomt viktig å fremheve, i et arbeid som dette, at en katolsk prests fremste oppgave er å forvalte sakramentene (s. 8), men utfra sammenhengen virker det unaturlig å ta med et avsnitt om den katolske forståelse av messeofferet.

De to historiske heftene inneholder en mengde godt materiale, men man kunne til tider ønske seg at forfatteren hadde tilstrebet en større grad av objektivitet; henne subjektive innfallsvinkel bidrar til en engasjert og personlig stil, men gjør at man ikke uten videre alltid vil ha tiltro til hennes historiske analyse og konklusjoner. Det siste av heftene, om samtiden, er utvilsomt den mest vellykkede del av arbeidet, og vil utgjøre et verdifullt supplement til jubileumsverket "Den Katolske Kirke i Norge" som en *nord-norsk* beskrivelse av katolsk liv og selvforståelse i landets nordligste stift.

Kirkehistorikeren Oskar Garstein er død

Kirkehistorikeren Oskar Garstein, forfatter av kapittelet "Undergrunnskirken 1537 - 1814" i jubileumsboken "Den katolske kirke i Norge", er død, 72 år gammel. Garstein var ikke katolikk, men omfattet i hele sitt voksne liv den katolske kirke og ikke minst dens historie med stor interesse.

Han var født i Peking i 1924 av norske foreldre og fikk sin grunnleggende utdanning der. Under krigen var han aktiv hjemmefrontsmann, begynte så ved Universitetet i Oslo der både latin og gresk, sanskrit og hebraisk inngikk i hans fagkrets. I 1951 tok han teologisk embedseksamen, fortsatte med historiske studier, konsentrert om kartlegging av norgeshistoriens ubeskrevne sider. Han tok doktorgraden i teologi i 1954 på en avhandling om den norske humanisten Cunradus Aslacus Bergensis (Cort Aslaksson) og foretok omfattende studier ved diverse europeiske biblioteker, ikke minst Vatikanets og jesuittenes arkiver.

Garstein gjennomførte de første systematiske studier av pavens og de katolske stormakters forsøk på å tilbakeføre de skandinaviske land til katolsk kristentro. Resultatet ble flerbindsverket "Rome and the Counter-Reformation in Scandinavia". I 1990 kom en vakker, innholdsrik og inspirerende liten bok på norsk, utgitt av Oslo Katedral-skole, om "Mariu-klaustr i Höfudey", cistercienserklosteret på Hovedøya ved Oslo, som var vigslet til den Hellige Jomfru og til St. Edmund av East Anglia i England. Spredt materiale er her samlet på ett sted, nytolkning av enkelte detaljer fremsettes også i boken, som legger vekt på å presentere cisterciensernes åndelige egenart og den arkitektoniske ramme som omgav dem på Hovedøya i middelalderen.

En rekke avgangskull fra Katedral-skolen i Oslo vil huske professor Oskar Garstein som en kunnskaprik og engasjert religionslærer. Også tidsskiftet St.Olav har nytt godt av hans forskning, innsikt og generøsitet.

Hans Nielsen Hauge - som helgen?

Det norske samfunnet er lite historisk bevisst i den forstand at det glemmer å ta vare på og løfte frem sin egen historie, sier komponisten og organisten Egil Hovland. Det gjelder ikke minst kirkehistorien.

Hadde vi vært et katolsk land, ville Hauge hatt sin naturlige plass i helgenhistorien

og dermed vært en del av vår feiring gjennom kirkeåret.

Han hadde hatt sin egen dag hvor man ville minnes ham som det forbildet en helgen er, og hvor man ville gjenfortalt hans historie og løftet ham frem.

TIDSSKRIFTET KORSVEI

Folkereligiøsitet - i ny utgave?

"Mange vil hevde at nyreligiøsiteten på 90-tallet handler om omforming av folkereligiøsiteten," sier Oddbjørn Leirvik, teolog og leder for Emmaus-bevegelsen, i bladet "Østen og vi", som utgis av Den Nordiske Kristne Buddhistmisjon. "Folkereligiøsitetens tre klassiske elementer - Gud, dyd og udødelighet - er i ferd med å få nytt innhold for mange. Vårherre blir flyttet ned fra him-

12 Olav Egil Aune: Kom og følg meg

Hvorfor er de unge kristne som kommer til en voksen tro på Kristus så få? - spør augustinerpresten Brian McNeil i sin varme, kloke og usedvanlig oppmuntrende bok «Kom og følg meg». Og han svarer: En av årsakene kan godt være vår mangel på «nerve», vår frykt for å erkjenne at vårt eget liv er identisk med det sted der Gud har åpenbart seg, der han virker for vår frelse.

Det er kallet han skriver om, det at vi må tørre å tro at vi er kalt til tjeneste. Han tar vennlig avstand fra den fremmedgjørende tanken om at troen bare er en objektiv sak, noe som - i bunn og grunn - ikke har med min person å gjøre, men som utspiller seg i det store kosmos og i min lille verden som kun noe objektivt.

En lang prosess

«Kanskje kan ikke jeg utpeke en spesiell begivenhet som det avgjørende møte med Herren, det møtet hvor jeg skulle ha fått mitt personlige kall til å tjene ham og hans søsken,» skriver han - «nei, oftere er det vel slik at vi ser tilbake på en lang prosess med søken og gryende erkjennelse, heller enn på en bestemt dato i kalenderen. Men, uansett hva som har vært min historie, så danner den en vesentlig del av mitt vitnesbyrd. Jeg er selv, i de konkrete hendelsene i mitt liv, en del av mitt budskap om Herren, og denne del kan ikke strykes ut i den hensikt å tydeliggjøre en 'mer vesentlig' del. Uten historien, uten at min erkjennelse forankres i hendelser, vil den aldri bli til noe annet enn formidling av en eller annen idé. Dette vil kanskje kunne innebære at vi hadde fått en 'sikrere'

form for forkynnelse, for det er betraktelig mer risikabelt å si som Maria Magdalena: 'Jeg har sett Herren!' Hvis imidlertid Guds ord ikke kan inkarneres i 'min historie', da kan Herren ikke frelse det virkelige 'jeg', slik jeg er i min konkrete historiske eksistens. Han vil i beste fall kun frelse min idéverden». Understreker han.

Ikke nøytraliser Guds kraft!

Brian McNeil er slett ikke uenig med dem som måtte innvende at det å gjøre «personlig erfaring» til kriterium for teologien, er å legge miner i landskapet. Det er heller ikke dette han snakker om. Tvert imot: «Det er et riktig og meget viktig poeng at religiøse erfaringer sammenholdes med den objektive instans som kirkens lære representerer», skriver han. Men - «akkurat som Maria Magdalenas erfaringer sendte henne til 'mine brødre' med det vitnesbyrdet hun hadde, slik blir også vi alltid sendt 'til mine brødre', det vil si til kirkens fellesskap med vitnesbyrdet om hva Jesus har gjort i våre liv. Ethvert kall må alltid stadfestes innenfor kirken. Mitt poeng er imidlertid det, at hvis ikke vitnesbyrdet er forankret i min livshistorie, slik at jeg er istand til å si: 'Jeg har sett Herren', da har jeg skilt

ordet fra legemliggjørelsen og dermed nøytralisert den Guds kraft som virker i og gjennom meg,» skriver han.

Vi jevner veien

Belyst av en rekke av Bibelens sentrale beretninger der Gud kaller sine tjenere - fra Abraham gjennom Moses, Jeremias, videre inn i Det Nye Testamentets tid gjennom Maria, Josef, Peter og andre - retter Brian McNeil oppmerksomheten mot elementer i historiene som gjør «frelshistorien» til «min historie». Samtidig - og på usedvanlig klar-gjørende vis, krydret av humor og selvironi - knytter han beretningene til hendelser, håpløsheter, gleder, møter i sitt eget liv. Slik tar boken først og fremst og framfor alt mål av seg til å rive skjell fra øynene, slik at vi tør å tro at vi har kall fra Ham som kaller - enten det er stort eller lite. Og uten at vi trenger å ha det bekreftet av lyn fra himmelen eller særegne åpenbaringer. Brian McNeil ønsker - og makter - å få oss til å se Jesus der Han er: Blant oss! Og at Hans nærvær blant oss krever gjensvar.

«Det er faktisk slik livet fortøner seg for de aller fleste av de Herren kaller. Vi jevner veien for Herren gjennom en lite oppsiktsvekkende tjeneste, som ofte er skjult selv for dem som har mest nytte av den,» sier han.

Evangeliets kall

Selv om boken er skrevet ut fra et katolsk ståsted og ikke minst med det katolske kommunitetilivet som ramme for flere av erfaringene, er beretningene og utlegningene

melen og gjort til det guddommelige lys i den enkeltes sjel.

De gamle tankene om synd må vike til fordel for tanken om "selvutvikling" og en altopplukende interesse for helse og terapi. Forestillingen om udødelighet glir i retning av ulike varianter av reinkarnasjonstanken.

I tillegg kommer en påfallende interesse for det såkalte 'overnaturlige', kanskje som en protest mot den innsnevrede fornuftstro som har preget så mye av moderniteten og også påvirket religionen."

Kriser og skandaler - også i kirken

"Det kryr jo av skandaler i Bibelen, hvorfor ble de ikke rensset bort?" spør Magnus Malm (Svenska Kyrkan). "Er det et tegn på vantro hos forfatterne? Jeg tror tvert om. De er så trygge på sin relasjon til Gud at de kan legge alle kort på bordet. Fordi det for

andrer i grunnen ingenting. Vi er fortsatt Guds folk selv om vi er syndere.

Er man derimot utrygg i denne identiteten, blir det viktig å dekke til alle problemer. Kirken trenger derfor å lete tilbake til en helt annen trygghet og identitet, for å orke å se på krisen og tillate seg å stille de viktige spørsmålene." KORSVEI

almenne i den forstand at de med stort utbytte kan leses av troende innenfor alle kirkesamfunn. Det er evangeliets kall til hver enkelt av oss fra den ene Herre og Gud, det dreier seg om. Eller som Brian McNeil sier: «Jesus må være sentrum for vårt liv - ikke bare som en idé eller ideologi, men som en virkelig person». Det er en bok breiddfull av frodig visdom - fruktene av flere år med undervisning av noviser i hans egen kommunitet, retrettinnlegg, stille dager, prekener og utallige personlige samtaler. Den holdes oppe av en varm og menneskenær tone. Les den, den varmer, opplyser og utfordrer. Og gjør det nok - etterpå - aldri så lite vanskelig å holde kjølig avstand til kallet som gløder - og kan bekrefte oss.

Brian McNeil:

Kom og følg meg.

Bibelske refleksjoner

Solum Forlag 1995

BRIAN MCNEIL

KOM OG FØLG MEG

BIBELSKE
REFLEKSJONER
OVER KALL

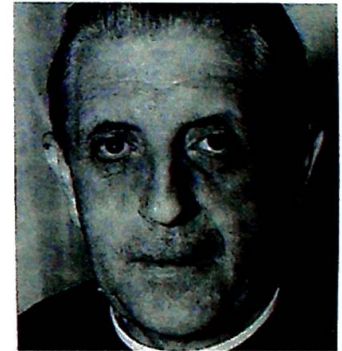
SOLUM FORLAG

Kardinal Suenens er død

I begynnelsen av mai døde kardinal Leo Suenens, erkebiskop av Brussel-Mechelen, 91 år gammel. Hans navn er uløselig knyttet til Det 2. Vatikankonsil: Som en av konsilets fire moderatører kom han til å spille en avgjørende rolle for fornyelsen innen den katolske kirke. Han var erkebiskop av Mechelen-Brussel og Belgias primas fra 1961-1979; før det hadde han en tid vært professor i filosofi og også prorektor ved det katolske universitetet i Leuven. Da pave Johannes XXIII bestemte at konsilet skulle holdes, utpekte han Suenens, sin personlige venn, som medlem av den forberedende komité. Allerede før konsilet hadde Suenens presentert sine visjoner for Johannes XXIII: Det 1. Vatikankonsils sterke understrekning av pavens rolle burde nå 'balanseres' med et kreativt fellesskap mellom paven og biskopene.

Under konsilet gjorde Suenens en særlig innsats for økumenikken og for mer selvstendighet for lokalkirkene i forhold til Roma. Han bidro i vesentlig grad til å forhindre at konsilet kjørte seg fast eller ble dominert av kurien. Han øvet stor innflytelse på utformingen av konsilets dokumenter om legfolket og om det permanente diakonat, og var også med på å få innført regelen om at biskoper skal søke avskjed ved fylte 75 år. I 1963 valgte den syke pave Johannes Suenens til å representere ham selv ved FN's hovedforsamling og legge frem den skjelssettende pavelige encyklikaen *Pacem in terris* som bl.a. tok til orde for rustningsstopp og kontrollert nedrustning.

Kardinal Suenens gikk helhjertet inn for å sette konsilets intensjoner ut i livet og utgav i 1968 en bok om "medansvar i kirken" - den ble oversatt til en rekke språk, i likhet med flere av hans mange bøker. I forbindelse med encyklikaen *Humanae vitae* hørte Suenens til dem som, forgjeves, rådet pave Paul VI til å lytte til flertallet i den ekspertgruppe paven selv hadde

oppnevnt, og endre kirkens syn på kunstig prevensjon. I et oppsiktsvekkende og omstridt intervju i 1969 i tidsskriftet *Informations Catholiques Internationales* anklaget Suenens den pavelige kurie for å motarbeide konsilets reformer. Han påtalte også "den lange korsvei våre beste teologer har måttet gå på grunn av mistenkeliggjøring og sogar fordømmelse", og nevnte Rahner, Congar, de Lubac og en rekke andre. I ettertid bedømte Suenens sin kritikk slik: "Til tider krever lojaliteten at man danser etter gamle takter. Etter mitt syn er lojalitet en annen form for kjærlighet. Den innebærer at vi påtar oss ansvaret for helheten og tjener Kirken så modig og så ærlig vi kan."

På 1970-tallet viet Suenens meget av sin tid til økumenikken, særlig forholdet til anglikanerne, og - støttet av pave Paul VI - til den karismatiske bevegelse innen den katolske kirke. Også dialogen mellom jøder og kristne lå hans hjerte nær. Kardinal Godfried Daneels, Suenens etterfølger som erkebiskop, karakteriserte Suenens som "en storartet værvarsler som visste hvorfra vinden blåste i kirken, og en erfarne strateg som var klar over at han ikke kunne endre vindretningen, men at seilføringen måtte justeres etter vinden." Selv karakteriserte Suenens seg som "en håpets mann, ikke ut fra menneskelige overveielser eller av naturlig optimisme, men fordi jeg tror på den Hellige Ånds nærvær i sin kirke og i hele verden".

Bibeloversetterens problem:

Når språket mangler nødvendige ord "Problemet dukka første gang opp då vi skulle omsetja juleforteljinga om dei vise menn," skriver Konstanse Raen i "Nytt om Bibelen", som utgis av Det Norske Bibelselskap. Hun har arbeidet med bibeloversettelse til pere-språket (Kamerun). "Korleis kan vi omsetja fortellinga til eit språk som ikkje har ord for himmelretningane aust og vest, sør og nord?"

Dei kom frå landet i aust, stod det i teksten. Frå vår utsiktspost i språkhytta på Peresletta kalla dei austleg retning 'oppover', altså mot Tschad, og vestleg retning 'nedover', d.v.s. mot Guinea-bukta og havet, mens nord berre var Nigeria. Men vi kunne ikke godt seie at vismennene kom frå Tschad.

Heldigvis fann vi løysingar. Over heile verda stig sola opp i aust og går ned i vest.

Og soloppgang og solnedgang er det uttrykk for også på pere-språket.

Bruken av soloppgang og solnedgang kan i fleire tekstar gjera billedbruken rikare. Forteljinga om vismennene i Matteus 2 har alltid stimulert til undring og fantasi, men blir det ikkje mindre når vi får høyre dei kom frå landet mot soloppgangen. - Og på den store festdagen i Guds rike skal det komme folk både frå landa der solen går opp og der ho går ned for å sitje til bords med Abraham (Matt 8,11)."

14 To saligkåringer i Tyskland: Helgenlys i Hitlermørke

To saligkåringer stod på programmet under pave Johannes Paul IIs tredje Tysklandsbesøk i slutten av juni: begge prester, begge erklærte motstandere av Hitler og alt hans vesen, begge ofre for den brune terror. Bernhard Lichtenberg og Karl Leisner var lys i sin samtids mørke. Deres historier bør fortelles.

Bernhard Lichtenberg

Det er senhøstes 1943: Den 67 år gamle Bernhard Lichtenberg, domprost i St. Hedwigskatedralen i Berlin, skal endelige bringes til taushet. Skinnmager og syk er han på vei til konsentrasjonsleiren i Dachau. Man tar seg tid underveis, vokterne lar fangen, som har alvorlig hjertettrøbel, feber og stadig kaster stadig opp, vansmekte i sine skitne klær i en fengselscelle her, et kott der - uten mat og drikke. Man hører ham be høyt innimellom. Etter noen dager er han så elendig at han likevel får komme på sykehus, det lutherske sykehuset i Hof/Saale i Bayern. Her blir han vasket og får endelig slukke den brennende tørsten. Neste dag dør han. Det magre ansiktet er fredfylt; selv ti dager etter at han er død, er der ingen likfarge og ingen lukt.

Utrolig nok får man frakte den døde tilbake til Berlin. To hundre geistlige, blant dem biskop Konrad Graf von Preysing, og rundt fire tusen mennesker følger ham til graven den 16. november 1943. Gravferden finner sted mellom to bombeangrep. Idet kisten senkes, stemmer mengden

spontant i en påskesalme: "Seier, døden er overvunnet." Nazistene på sin side - fra Reichssicherheitshauptamt og Reichspropagandaministerium til Reichskirchenminister og der Führer selv - kan gni seg i hendene: Man har nedlagt viltet. Bernhard Lichtenberg, domprost i St. Hedwig er død - myrdet i etapper. Hvorfor måtte han knekkes?

Fordi han hadde mot og styrke til dag ut og dag inn gjennom flere år å ta til motmæle mot nazistenes menneskeforakt og kirkehat. Hans mappe hos Gestapo ble etterhvert ganske tykk. Allerede i 1935 troppet han opp hos Göring for å levere en protest mot menneskerettighetsbruddene i konsentrasjonsleiren Esterwegen. Han skriver til Hitler og protesterer i klare ordelag mot nazi-hetsen mot prestene, påtaler i sine prekener de stadige krenkelser 'konkordatspartneren' gjør seg skyldig i, tar offentlig til motmæle mot de antijødiske pamfletter fra Goebbels ministerium "for folkeopplysning og propaganda". Ved en husundersøkelse hos Lichtenberg finner Gestapo utkast til et planlagt opprop fra prekestolen mot pamflettene: "Et hetsblad mot jødene utdeles for tiden til Berlins husstander. Der hevdes det at enhver som av misforstått sentimentalitet på noen som helst måte understøtter jødene, forråder sitt folk. La dere ikke lure av dette ukristelige sinnelag, men hold dere til Kristi bud: 'Du skal elske din neste som deg selv.'"

Under pogromen den 9. november 1938 brenner synagogen i nærheten i Hedwigskatedralen. Fra prekestolen lyder Lichtenbergs stemme: "Der ute brenner de tempelet. Det er også et gudshus." Og han krever at Reichsärzteführer dr. Conti "må trekkes til ansvar for de eutanasi-forbrytelser som skjer etter Deres påbud eller med Deres billigelse". Etter pogromen gjør Lichtenberg forbønn for forfulgte jøder og konsentrasjonsleirfanger til jevnlig innslag i messene i St. Hedwig. Han leser pave Pius XIIIs generaloppgjør med nazismen, skriftet "Mit brennender Sorge", fra prekestolen. Forfølgelsen av jødene øker. Lichtenberg oppretter en hjelpeorganisasjon for bispedømmet Berlin, for å hjelpe både de såkalte "ikke-ariske kristne" og jøder, og forsøke å redde i hvert fall barna.

I begynnelsen av september 1941 blir han anmeldt: Nok en gang har han bedt for og oppfordret til bønn for forfulgte jøder. Men han gir seg ikke, til tross for hoderysten hos en del prestekolleger, dog ikke biskopen og de fleste av hans nære kolleger. Den 23. oktober blir han arrestert og dømmes til to års fengsel for "forræderi" og "misbruk av prekestolen". Et eksemplar av Hitlers Mein Kampf med Lichtenbergs kritiske notater i margin inngår i bevismaterialet. Under rettssaken står Lichtenberg rakrygget i sin sorte prestekjole og gjentar sine innvendinger - en slagferdig og åndsnærværende mann som har studert fienden nøye. I domspremissene heter det at man "ikke kan regne med at anklagede vil skifte sinn". Lichtenberg retter en spesiell takk til dommeren for de ordene!

I fengselet i Berlin-Tegel lever han på hungerrasjon, mister nærmere tredve kilo på tre måneder. Hjertet begynner å svikte. Han har tilgang til blekk og skrivemateriell og oversetter

Til stadig nye folkegrupper

En rapport fra De Forente Bibelselskaper forteller at 33 språk som tidligere var uten noen del av Bibelen, fikk oversatt en bibel del i 1995. Det bringer det totale antall av språk med hele eller deler av Bibelen oversatt opp til 2123. Datamaskiner har vært en stor velsignelse for bibeloversetter og trykkere, ofte har de redusert oversettelses- og produksjonsprosessen med flere år. De siste seks årene har 200 språk fått en bibel del for første gang.

Arme predikanter!

“Prekenen skal vekke interesse hos rastløse ungdommer og utkommanderte konfirmanter og tapre småbarnsfamilier som har våget seg til kirke med hele gjengen, godt utstyrt med rosiner og lekebiler.” - Det er forfatteren og teologen Paul Leer Salvesen som funderer over de mange og forskjellige slags krav som stilles til høymessens predikanter i Den norske kirke.

“Prekenen skal nå dem som har sitt å slite med. Den skal trøste de angstfulte, sette mot i de depressive, støtte de sørgende. Prekenen skal til og med tale til dem som stiller store intellektuelle krav og har forventninger til å møte en teolog med syv års akademisk bakgrunn for det han sier.

Prekenen skal være til dem som har høymessen som sentrum i sitt fromhetsliv. Vi er mange og forskjellige, vi som oppsøker kirken til en vanlig høymesse”.

FÆDRELANDSVENNEN

de latinske hymnene i breviaret til tysk. Han har alltid vært særlig glad i salmene, har lenge hatt planer om å skrive en bok med utgangspunkt i første linje av den 63. salme: “Deus, Deus meus ad Te de luce vigilo - Gud, min Gud, deg søker jeg ved daggry.” Nå blir han stadig sykere, sinnstilstanden svinger mellom mot og angst. Men han klager ikke. “Jeg vil ikke tillate meg en eneste syndig tanke, jeg ønsker å tåle alt i kjærlighet. Guds gode, hellige og rettferdige vilje, uutgrunnetlig i all sin høyde og dybde, den skje fyldest og være lovet i all evighet,” skriver han i sitt siste brev, skrevet fra fengselspsykehuset i september 1943. Og undertegner: “Den fangne i Herren, Bernhard Lichtenberg, domprost i St. Hedwig.”

Den 23. oktober 1943 skal han settes fri, men arresteres på nytt, “av hensyn til statens sikkerhet”, før han har rukket å forlate fengselet. Nå skal han sendes til Dachau, der samler nazistene obstenasige katolske prester. Men dit kom Bernhard Lichtenberg aldri. Den 5 november klokken seks om kvelden dør han på det lutherske sykehuset i Hof. En av søstrene hører hans siste ord: “Barmhjertighet,” sier han, og “tilgt”.

I dag er Bernhard Lichtenbergs grav i et kapell i krypten under St. Hedwigskirken. Mange søker til graven.

Karl Leisner

Karl Leisner ble født 28. februar 1915 i Rees ved Nedre Rhinen. I gymnasti-

den er han aktivt med i katolsk ungdomsarbeid og gjennom fellesskapet der, men særlig gjennom fordypelse i liturgien og eukaristien, modnes tanken i ham: Det er prest Gud vil han skal bli. Han studerer, går med liv og sjel opp i ungdomsarbeidet, tar klart avstand fra Hitlers ideologi. Den 25. mars 1939 vigsles han til diakon, men kort tid før har han fått dårlige nyheter: Han har tuberkulose.

Prestevigselen utsettes, og han sendes til et sanatorium i Schwarzwald. Den 9. november henter Gestapo ham og fører ham til fengselet i Freiburg: Noen har angitt ham, han har svertet Føreren. Han blir sittende lenge i Freiburg, så går veien til Sachsenhausen. I desember 1940 sendes han til Dachau, Himmler har bestemt at det skal være stedet for alle fengslede prester. Leisner er langt fra frisk, han arbeider en tid som gartner, men sykdommen forverres stadig av de hårde vilkårene fangene lever under. Kameeratene deler sine magre rasjoner med den syke, til liten nytte. I mars 1941 havner han med blodhoste i sykeavdelingen, i et rom der de syke nærmest er overlatt til seg selv og døden synes uunngåelig. Men Leisner nekter å se i retning døden: Han skal jo bli prest og leve sin tro. Han oppmuntrer sine medfanger, er trøster og sjelsørger i nøden og deler ut den hellige kommunion som han i hemmelighet har med seg. Hans dype tro smitter, den hjelper andre til ikke å bryte sammen og helt tape motet i Dachaus elendighet. Hans egen helsetilstand forverres stadig, men han nekter å gi opp.

I 1944 kommer en del franske geistlige til Dachau, blant dem biskop Gabriel Piguet. Tanken om å vigsle den dødsmerkede Karl Leisner til prest modnes. Det 17. desember får Leisner sitt livs ønske oppfylt: I et rom i fangeblokk 26 vigsles han i all

hemmelighet til prest - et høyst risikabelt foretagende for alle som er til stede. Det hele tar på den syke Leisner, først den 26. desember - på dagen for den hellige Stefan, kirkens første martyr - makter han å feire sin første messe. Den blir også hans siste, han kommer seg ikke mer opp av sykesengen.

Den 29. april når amerikanerne Dachau. Leisners venner bringer ham til sanatoriet Planegg. Der dør han den 12. august 1945. Han etterlater seg 28 dagbøker hvor man kan følge hans personlige utvikling, hans tvil og spørsmål til troen, og hans kamp for å få klarhet over sitt kall og sitt valg. Noen uker før han dør, noterer han: “Jeg sier, Ja, Fader! fordi du, Gud, sier til meg: 'Du er min elskede sønn'. Jeg kan og vil intet annet, om det så koster et helt liv med korset, og det gjør det helt sikkert, mer enn jeg kan gi uttrykk for men jeg aner det, Herre, og jeg bestemmer meg for deg i frihet, mitt liv og min død tilhører deg.” Og noen ord en tid senere: “Dit Guds hånd leder meg, dit går jeg, selv om det krever det største offer og det største mot.”

Viljen til å leve for Gud var drivkraften i Karl Leisners liv og styrken i hans vitnesbyrd. I et kondolansbrev til Leisners foreldre skriver biskop von Galen: “I forbindelse med Deres elskede sønns død forsikrer jeg Dere om min varmeste deltagelse - men egentlig ville jeg lykkønske Dere, for jeg er overbevist om at Dere har skjenket himmelen en ny helgen.”

Kilder: Rheinischer Merkur og KK

Vatikanet: nei til dødsstraff?

Når den katolske verdenscatekismen neste år foreligger på latin, vil den antagelig inneholde noen forandringer i forhold til den første utgaven i 1992. Ifølge kilder i Vatikanet dreier det seg om forandringer og justeringer i lys av pave Johannes Paul IIs encykliska *Evangelium vitae* (1995), bl.a. gjelder det synet på dødsstraff.

Den nåværende catekisme fastslår i § 2266 at "Kirkens tradisjonelle lære har

anerkjent at lovlige, offentlig myndighet har en velbegrunnet rett til å ilegge straff i samsvar med forbrytelsens alvor, uten å utelukke dødsstraff i særlig alvorlige tilfeller". Men i paragraf 2267 heter det at "dersom ublodige midler er tilstrekkelig til å forsvare menneskeliv mot en angriper og forsvare den offentlige orden og enkeltpersoners trygghet, skal myndighetene nøye seg med slike, fordi de svarer bedre til de betingelser for det felles beste og er mer i samsvar med menneskeverdet".

Nordiske katolske journalister på Mariaholm

Siden 1990 har den internasjonale katolske presseunionen, UCIP, hatt en liten nordisk avdeling som samles til årlige møter. Årets møte fant sted i mai på Mariaholm utenfor Oslo og samlet et titalls journalister fra Danmark, Island, Sverige og Norge samt UCIPs generalsekretær. Et åpent møte i Oslo med paneldebatt om "Det flerkulturelle Norge - dialog eller vannrette skott?"

16 Notater fra en studiedag: Polen i forandringens tegn

Postkommunisten Kwasniewskis seier over Lech Walesa ved presidentvalget sist høst rystet deler av Polens katolske 'establishment' og har ført til adskillig ettertanke. Var f. eks. valgresultatet, indirekte, et nederlag også for den katolske kirke som godt over 90 prosent av befolkningen nominelt tilhører?

Ikke nødvendigvis, men kirken er ikke uten medansvar for den retning landets politiske liv har tatt de siste årene, og for det prestisjetap den selv har lidd siden glansdagene under Solidaritet. Det kom tydelig frem da Den internasjonale katolske presseunionen, UCIP, nylig holdt sitt rådsmøte i Gamlebyen i ærverdige Kraków, Polens katolske hjerte. Der det er en kirke på hvert gatehjørne, og der messer leses som perler på en snor for mer og mindre fylte kirker - fra grytidlig morgen til det nærmer seg vesper. Først på programmet i Krakow stod nemlig en studiedag med temaet: "Polen i forandringens tegn: samfunn, media og kirken."

Drømmen om demokratiet

"Mye er oppnådd, men mangt er også gått tapt siden kommunismens fall i Polen," fastslo Adam Szostkiewicz, en av redaktørene i *Tygodnik Powszechny* innledningsvis. Valgprosessen i 1990, som endte med Lech Walesas seier over Tadeusz Mazowiecki, var "en ulykke": I stedet for virkelig pluralisme, som var Mazowieckis visjon, fikk man splittelser og fragmentering og en til dels autoritært orientert president. Og det har f. eks. ikke lyktes å etablere et kristen-demokratisk parti i Polen, derimot har man, betegnende nok, fått nasjonal-demokrater - med klar vekt på nasjonal. Når det gjelder de innenkirkelige forhold, antydet Szostkowski at "det å være en noe venstreorientert katolikk, fremdeles er en heller alvorlig anklage i dagens Polen."

Bildet av kirken som offentlig instans

har forandret seg siden kommunismens fall, påpekte Henryk Wosniakowski, redaktør og tidligere aktiv i Solidaritet, nå forlagsleder. Under kommunistregimet var kirken et slags substitutt for den rettsstat som ikke eksisterte, alene om å forsvare grunnleggende menneskerettigheter. Og den spilte en viktig meglerrolle under den fredelige demontering av kommunistregimet, sa Wosniakowski. Som minnet om det tradisjonelle "polsk er ensbetydende med katolsk", på samme måte som "russisk er lik ortodoks" lenger øst. Nå har bildet av kirken som offentlig instans forandret seg, dens autoritet er sunket, og ca. halvparten av befolkningen har varierende grader av negative følelser overfor kirken. Tallet på prestestudenter og ordens kandidater har derimot ikke forandret seg dramatisk, ifølge Wosniakowski.

Mye av antiklerikalismen skyldes kirkens politiske aktivitet etter kommunismens fall og det som mange oppfatter som dens politiske ambisjoner. Hierarkiets energiske innsats for å gjenvinne konfiskert eiendom og gamle maktposisjoner - på bekostning av klarere sosial profil og mer varmhjertet pastoral omsorg - har også vakt irritasjon. Det har også dens manglende respekt for demokratiske spilleregler, noe som bl.a. kom til syne i forbindelse med innføring av tvungen religionsundervisning i skolen. Men heller ikke staten er spesielt sensibel overfor samfunnet, fremholdt Wosniakowski, som noterte en synkende mangel på respekt for tradisjonelle kristne verdier.

Kirken i Polen er motstander av å skille stat og kirke, et standpunkt stikk i strid med Det 2. Vatikanconsils dokument *Gaudium et spes*, som nettopp ser de to som autonome størrelser, påpekte Wosniakowski. Når det gjaldt presidentvalget sist høst, sa Wosniakowski at "stil og tone i enkelte kirkelige medier hadde virket mot sin hensikt" og bidratt til Kwasniewskis seier. Det hører også med til bildet at demokratiet ikke er blitt den store problemløser man drømte om, og i det perspektiv blir høstens nei til den katolske Walesa mer et nei til en virkelighet som ikke svarer til drømmen, enn et nei til den kirke han representerer. "I Polen ser vi de samme problemene som i alle landene i øst etter demokratiseringen," sa Wosniakowski, "folk flest opplever at demokratiets realiteter er langt borte fra drømmen."

Kirkelig selvkritikk

Vi må kaste et kritisk blikk på presteutdannelsen i vårt land, for her har det sviktet på flere punkter, både når det gjelder opptagelseskrav og selve utdannelsen, sa biskop Jan Chrapek, medieansvarlig innen den polske bispekonferanse. Presteseminarene drives fremdeles langt på vei etter den gamle skole, og våre prester har ikke lært tilstrekkelig om samarbeid mellom prester og legfolk og en mer demokratisk og fellesskapsorientert kirkelig væremåte, i pakt med fornyelsen fra Det 2. Vatikanconsil. De har heller ikke lært hvordan man som prest skal hankes med et pluralistisk samfunn. Å være prest har tradisjonelt gitt høy status i Polen, men har man også lagt listen høyt nok for dem man slapp frem til studier og prestevigsel? spurte biskop Chrapek og gav selv svaret: "Vi har til dels ikke stilt høye nok krav til forkunnskaper hos våre prestekandidater, og heller ikke alltid vært flinke nok til å lodde etter de

stod først på programmet. I hvilken grad er f.eks. mediene også "våre nye landsmenns medier?". Klar oppfordring til mediene fra innvandrersiden: Finn frem til historiene bak ansiktene.

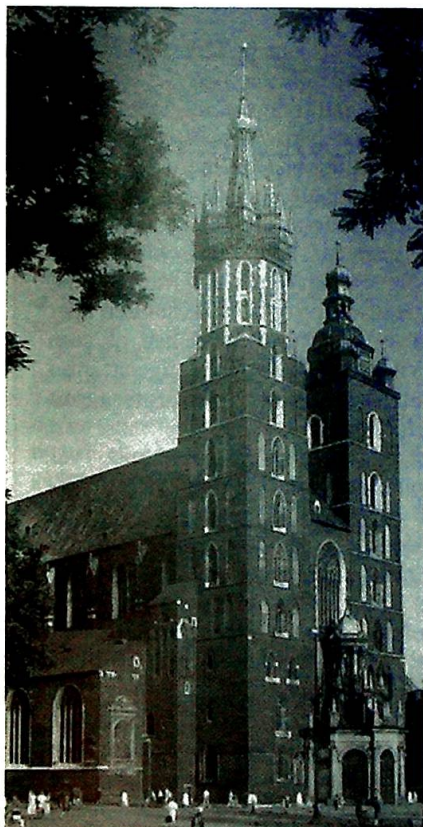
Mariaholm-møtet konsentrerte seg om to temaer: presseetikk på bakgrunn av norsk debatt om emnet og katolske journalisters forhold til kirken med stikkordene: kritisk og lojal. Både for UCIP internasjonalt og for nordiske katolske journalister er det

selsagt at journalister i katolsk presse skal arbeide profesjonelt og ut fra journalistiske prinsipper. Folk har rett til informasjon om det som foregår i kirken, også om meningsbrytninger; kirken er ikke tjent med tildekende, ukritisk journalistikk, mente møtet. Et syn som ikke er like selsagt for alle, men som er i tråd de prinsipper det pavelige råd for massemediene har nedfelt i dokumentet *Communio et progressio*.

Gledelig

"Vi gleder oss over signaler om at Den katolske kirke nå har et syn på rettferdig-gjørelsen ved tro som ligger nær vår egen evangeliske tro, og at tiden for de harde fordømmelser på dette punkt kan være forbi," skriver Tor B. Jørgensen, generalsekretær i Det norske misjonsselskap. "Og vi gleder oss over de nye muligheter til utvidet fellesskap med anglikanske kirker som den såkalte Porvoo-erklæringen åpner for."

MISJONSTIDENDE

Hovedkirken i Krakow: Maria-kirken i Gamlebyen, med de karakteristiske tårnene, bygget på 1200-tallet. Gamlebyen i Krakow er et enestående kulturminnesmerke og er blant "the top twelve" på UNESCOs "World Heritage"-liste.

indre kvalifikasjoner en fremtidig prest bør ha."

Under kommunismen fremstod den katolske presse som troverdig i motsetning til den manipulererte partipresse. Nå sliter den kirkelige presse, av mange grunner. I Polen, som i andre land i øst, er det nå sensasjonspressen som selger og trekker til seg journalistene, som - det er også viktig å ha in mente - stort sett er postkommunister. Ikke-kommu-

nister fikk ikke lære ladede fag som journalistikk! Samtidig har dagens kirke generelt et anstrengt og skeptisk forhold til media, og den får til dels ganske dårlig presse, også der den hadde fortjent bedre, sa *Marcin Przewciszewski*, leder for det katolske nyhetsbyrået KAJ. Det paradoksale er at kirken, som stod fremst i kampen mot kommunistenes totalitære styre, har vanskeligheter med å hankses med det demokrati og den frihet den selv var med å kjempe frem. Det har ført til at mange er blitt skeptiske overfor kirken og føler den som en farlig autoritet som vil dominere folks liv. Landets autoritære fortid og dens misbruk av autoriteten har gjort at "mange nærmest er allergiske overfor alt som smaker av autoritet, noe som også rammer kirken," sa *Przewciszewski*.

Kirken i Polen er vant til, opp gjennom historien, å opptre som 'forsvarer': av det nasjonale mot ytre fiender; under kommunismen forsvarte den menneskeverdet og menneskerettighetene mot en autoritær stat. Også etter 1989 har den opptrådt som en slags forsvarer, dog ikke av det nyvunne demokratiet og gleden over det: "Den har stått i forsvarsposisjon mot alt den oppfattet som trusler utenfra". Satt på en journalistisk spiss: "Kirken har vært som et stort slagskip som nok er på sig i rett lei, men som samtidig skyter i alle retninger," sa *Przewciszewski*.

Ny giv

Men nå har kirken lært, av smertelig erfaring, at "dialog er bedre enn å fyre løs". KAJ - startet i 1993 takket være rundhåndet støtte fra den amerikanske bispekonferanse - er ment å råde bot på sakene. Dialog og åpenhet overfor samfunnet er to av stikkordene: Kirken er ikke tjent med at kritikk avfeies eller at ubehagelige ting feies under teppet, slik tendensen har vært hittil. Et nytt bilde

av kirken skal formidles, en kirke med en pastoral og kulturell profil, ærlig opptatt av å være på talefot med sin samtid. En kirke som taler med folk, ikke ovenfra og ned. Med korrekt og profesjonelt formidlet informasjon håper man å avlive mediernes fordømmer og høyne kunnskapsnivået om kirken innen mediene. "Kunnskap er absolutt mangelvare - også et resultat av mange journalisters kommunistbakgrunn," påpekte *Przewciszewski*.

Der er allerede visse frukter å spore, mente KAJs leder: De viktige mediene, de som ønsker å regnes for seriøse, gjør i økende grad bruk av KAJs tjenester. Pornoavisen til Jerzy Urban, regimets pressetalsmann de siste årene før fallet, hører til det fåtall aviser som fremdeles er meget fiendtlige overfor kirken.

Den andre siden av KAJs arbeid er å bidra til å styrke den katolske presse som har tapt svært mye terreng de siste årene, den utgjør nå bare rundt to prosent. Grunnene til tapet er flere, ikke minst den at den katolske presse ikke har hatt ressurser til å kunne konkurrere - i utstyr eller profesjonalitet - med den øvrige presse. Men nå satser altså biskopene for fullt på media og på profesjonalitet. Også innen radio og TV, selv om heller ikke det er lett. Man ønsker å tilby et bredt programpekter, ikke bare messer og andre kirkelige handlinger, men programmer som skal "formidle kristendommens sosiale og kulturelle dimensjoner på en modig og åpenhjerlig måte", for å sitere jesuittpater *Andrzej Koprowski*, sentralt plassert i den kirkelige innsats på radio- og TV-fronten.

Summa summarum av studiedagen i Krakow: Store utfordringer for kirken i Polen - men også vilje til å brette opp ermene! Og - ikke minst: vilje til ny giv!

UKJ

Skarp regimekritikk fra Mexicos biskoper

Mexikos biskoper er i stigende grad med i samfunnsdebatten og har kommet med flere skarpe uttalelser. Landet er inne i den verste krise på 60 år: fattigdom, arbeidsløshet og kriminalitet øker. Siden devalueringen i 1994 er tallet på fattige fordoblet, ifølge regjeringens statistikk.

Biskopene kritiserer særlig regjeringens nyliberale økonomiske politikk og korrup-

sjonen blant offentlige tjenstemenn. Massemediene har slått biskopenes uttalelser stort opp. Samtidig har bispekonferansens leder gjort det klart at biskopene ikke sitter inne med alle løsningene. Mange ønsker nok at "vi skal gi mer konkrete råd", sier erkebiskop Sergio Obeso Rivera, "men vi er ikke politikere, ei heller økonomer eller intellektuelle. Vi sitter ikke inne med løsningen på alle vårt lands problemer, men det forventes av oss at vi i hvert fall ikke selv er en del av

problemet, men snarere en del av løsningen. Vi kan inspirere til sannferdighet, rettferdighet, samarbeid og omsorg for andre."

Kirkelig kritikk av regjeringen er noe helt nytt. Etter borgerkrigen 1926-29 var forholdet mellom stat og kirke anstrengt. Først siden 1992 er forholdet mer normalt, og kirken offisiell anerkjent. Og siden krisen satte inn for fullt i desember i fjor, har altså biskopene innledet sin kritikk av regjeringen.

VATIKANRADIOEN

Nekrolog

Billedkunstneren Tore Sigvart Sigvaldsen er gått bort i Provence, 65 år gammel. En beskjeden, men ikke ubetydelig maler i norsk billedkunst.

Sitt virke hadde han på Sørlandet, hvor han er blant de mest særpregete, de senere årene også i Sør-Frankrike, etter en mellomperiode i Danmark.

Tore Sigvart Sigvaldsen ble født i Skien 11. sept. 1930.

Han utdannet seg som lærer på Notodden og Elverum, studerte kunsthistorie og var elev av maleren Kjell Lodberg Holm. En årrekke underviste han som lærer, til han fra 1977 helt viet seg maleriet.

Han debuterte på Statens Kunstutstilling 1969, mottok en rekke kunstnerstipend og ble innkjøpt av de viktigste institusjonene: Nasjonalgalleriet/Samtidsmuseet, Riksgalleriet, Norsk Kulturråd, m.fl. Kunstneren var en produktiv og aktiv utstillter. De fleste utstillingene ble holdt på Sørlandet, men også flere store i Oslo, bl.a. i Kunstnernes hus.

Ved sin intellektuelle legning var han tidligere opptatt av konstruktiv

billedkunst og Georg Jacobsen-skolen. Den gir retning til hans senere utvikling i en mer frigjort og spontan penselføring, over en fast struktur. I sin billedverden har han vesentlig konsentrert seg om tre hovedmotiver: Et abstrakt stilleben i sitt atelier, en nær-utsikt fra sitt vindu, og rommet som åpnes mot synsranden, der jord, hav og himmel møtes. Disse motivene har han variert med et uhyre forfinet fargevalg, der han fant alle fargene gjemt i hvit renhet.

Det er stillheten, nyansene, meditasjonen og naturens lys med sitt overlys som preger hans bilder. – Kirkefaderen Basilius ord gjelder i høy grad ham: «Det ordet sier med lys, sier bildet med stillhet».

I sin tidlige ungdom ble han angrepet av leddgikt, som vanskeliggjorde muligheten for å komme seg rundt på andre måter enn i sinnet. De senere år oppholdt han seg halve året i Provence. Her malte han bilder i en varm gylden tone, mens valøren hjemme gikk i mer skimrende sølv. Ved sine uttrykksfulle gråtoner i to følelsesregistre smelter stoff, farge, form, innhold og livsholdning sammen til enhet.

Religionen betød mye for Tore Sigvart Sigvaldsen, og noen tiår tilbake konverterte han til den katolske kirke. Som for så mange kunstnere og livskunstnere av alle slag, var Frans av Assisis fargerike liv en inspirasjonskilde. Ved sin store gudsbegeistring og glede over skaperverket ble Frans og hans åndelige brødre i den første tid beskyldt for å være «bohomer».

Som Gud skapte alt av intet og mennesket i sitt bilde, er mennesket kalt til å være hans medskaper. I den prosess som stadig skjer, lar maleren nye verdener oppstå på det tomme lerret.

Dersom en kan snakke om en egen kunstnertype, så var Tore Sigvart Sigvaldsen i sin rike personlighet det. På mange måter et renessansemenneske, med sine universelle interesser, kunnskaper, globale og samfunnsmessige engasjementer, samt forfattervirksomhet, med innslag av barokk humor. Særlig var han opptatt av fransk åndsliv. Han var ivrig frimerkesamler, spesielt av franske, dem så han på som små malerier. De ble nydelig satt inn i album etter farge, med forseggjort skrift til.

Et sommerens høydepunkt var inspirerende besøk hos Tore i Grimstad i det lille skipperhuset, der han hadde samlet gamle ting som symbolverdier og bildene som et miljø rundt seg. Da fikk en utlevert hans siste krimbok, skrevet om vinteren, dedisert: «med grufull hilsen Sigvart Sigg», i Knut Gribb-serien. Disse bøkene var ikke mindre maleriske enn spennende. Bare ett mord, flere fikk han ikke lov til av sin kone, Ingrid.

– En kan ikke skrive om Tore uten å nevne henne. De to var ett fra ungdommen av. Hun var hans håndverker og hans øyne, der han ellers ikke kunne komme til.

Alle sine bilder malte han til Ingrid.

Tore Sigvart Sigvaldsen var i besittelse av stor omsorg og varme, både for familien, sine to sønner og venner, katter iberegnet, og opplevde gleden ved å bli bestefar.

For Tore Sigvart Sigvaldsen var livet et mysterium, som rommer det kristne håp i sin evighetsdimensjon.

I takknemlighet og glede minnes vi ham og hva han ga gjennom sine lysende bilder, sitt trofaste vennskap og sin levende tro.

Liv Benedicte Nielsen

Ikke bare den norske måten

"Turisten er et individ, enkeltmenneske, mens pilegrimen er seg bevisst sin plass som del av verdenskirken," sier Eivind Lutten, leder av Norsk pilegrimskontor. "Den som har vært på pilegrimsreise, kommer ofte hjem en fordom fattigere og en idé rikere. Det er en læringsmåte. Blant annet kan man se at det er mange måter å tilbe Gud på, ikke bare den norske måten."

FÆDRELANDSVENNEN

Samarbeid eller mistenkeligjøring?

Her siterer vi Gunnar Stålsett, rektor ved Det Praktisk-Teologiske Seminar, Universitetet i Oslo (sitatet er hentet fra bladet "Mellom Søsken", som utgis av studentene ved Menighetsfakultetet): "Etter ti år som leiar av et lutherske Verdensforbundet, må eg seia at det nesten er lettare å fremja samarbeid mellom dei ulike kyrksjesamfunna i verda enn mellom teologiske institusjonar i den evige og sant lutherske kyrkja i Noreg. Alt vert så mistenkeligjørt."

Løfterik utvikling

"Jeg gleder meg over den positive utvikling på det økumeniske område, også i forhold til katolikkene," sier biskop Sigurd Lunde. "Selvstendigjøringen av nasjonale kirker, der misjonsorganisasjonene etterhvert kan trekke seg mer ut, er også en løfterik utvikling. Dessuten gleder det meg at mye av engstelsen for kvinnelige prester ikke har slått til. Det skyldes utvilsomt at mange av kvinnene som er ordinert til prestedtjeneste, rett og slett er meget dyktige."

VÅRT LAND

19

Leserbrev:

Angående ufeilbarligheten

I St.Olav nr. 5 kommenteres et læserbrev af Håkon Bleken med ovenstående overskrift, men det forekommer mig, at St.Olav's kommentar omfatter et par fejltagelser eller misforståelser.

1. Det er ikke bare tale om en pavelig godkendelse af en tekst fra Troskongregationen, men tværtimod om en bekræftelse fra Troskongregationen af en definitiv erklæring i pavens apostoliske brev *Ordinatio sacerdotalis*. Troskongregationen bekræfter efter forespørgsel i sin tekst, at pavens udtalelse kræver definitiv tiltrædelse, fordi den hører til troen.

2. Troskongregationen henviser (ligesom Håkon Bleken) til det II. Vatikankonsils dogmatiske konstitution *Lumen gentium* (om Kirken), nr. 25, 2. afsnit, og Håkon Blekens citat af dette afsnit er ganske korrekt. Det er her altså ikke tale om et krav om udtalelser fra et samlet bispekollegium eller forsåvidt nødvendigheden af konsultationer (selv om jeg ikke tvivler på, at der har fundet konsultationer sted). Der står faktisk som citeret: "Disse erklæringer kan med rette sies å være uomstøtelige i seg selv og ikke i kraft av Kirkens samtykke."

Så det er Håkon Bleken, der har ret, og ikke de nævnte teologer.

Det er rigtig, at der ikke i nogen af de to omtalte dokumenter fra læremyndigheden tales om "ex cathedra". Men jeg kan ikke se, at det gør nogen praktisk forskel. Teksten fra *Lumen gentium* viser klart og tydeligt, at pavens afgørelse er bindende for altid og for hele Kirken, idet den hører til Kirkens troslære. Det forekommer mig et forsøg på at finde utflukter at hænge sig i ord og udtryk som "ex cathedra" i stedet for at læse og følge, hvad der står i dokumentet.

Erik Guldager, Danmark.

Det finnes lyspunkter!

Blant vonde, skremmende reportasjer fra Amnesty's utrettelige arbeid finnes artikler som lyser i mørket. Nylig leste vi at "mens presten Anastacio Ribeiro sultestreiket i et brasiliansk fengsel, skrev flere tusen Amnesty-medlemmer appeller for å få ham fri. Det nyttet." Dette var billedteksten under et fotografi: det smilende fjeset til en skjortekledd brasiliansk prest på 51 år. Her følger et lite utdrag av det detektivarbeid som ligger bak en slik melding:

Onsdag 29. november: Brasil kaller:

Brasil-etterforsker i Amnesty, Alison Sutton, har nettopp lagt på røret etter en kort telefonsamtale med Irsk avdeling i Dublin. En fax fra irske nonner i Parafba i Brasil forteller at en fransiskaner, Frei Anastacio Ribeiro, er arrestert. Sutton sjekker opplysningene gjennom Internet der den brasilianske organisasjonen Commisao Pastoral da Terra legger ut informasjon.

Det ser ut til å stemme. Sutton

kjenner faktisk fransiskanerpateren og ringer ham privat. Ingen tar telefonen. På kontoret til Commisao svarer de ikke. Hun får tak i en advokat i Parafba som bekrefter opplysningene:

Frei Ribeiro er arrestert, anklaget for å lede en kriminell gjeng, oppmuntre til landokkupasjon og for å mishandle barn. . . At anklagen også omfatter mishandling av barn, begrunner dommeren med at landokkupasjon skaper utrygge forhold for de små barna!

Onsdag 6. desember:

Siden Sutton ikke har hørt fra Parafba siden 1. desember, tar hun seg tid til å ringe for å sjekke. Frei Anastacio er løslatt! Allerede dagen etter at Amnesty International mobiliserte gjennom hasteaksjoner, satte mydighetene ham på frifot. Hvor mange appellbrev som rakk å hope seg opp på guvernørens skrivebord før beslutningen om umiddelbar løslatelse ble tatt, vet man ikke...

Fra "Amnesty Nytt"

Pavens forbønnsintensjoner i juli, august og september:

At permanente diakoner og deres pårørende må være seg bevisst hvor viktig deres tjeneste er.

At økningen av kall i Latin-Amerika må fremme lokalkirkenes misjonsiver.

*

At alle de som har distansert seg fra kirken, må vende tilbake til den.

At alle i Kirken må se hvor viktig det er å forkynne Kristus og hans evangelium for Asias enorme folkemasser.

*

At Kirken må tale hjertets språk til mennesker av enhver kultur. For internasjonal solidaritet, og særlig at kristne land bidrar til å bekjempe fattigdommen i de mindre heldig stilte nasjoner.

Viktig fredsarbeid

"Jeg er så glad for de blant oss som, med sin egen bekjennelse som basis, driver ekumenisk arbeid," sier Bjørn Eidsvåg, ikke ukjent sanger og prest, i Vårt Land. "Det må være et av de viktigste stykker fredsarbeid man kan drive i dag. Jeg er så glad for de som lytter, som uredd taler om sin tro, men ikke tvinger den på andre." Å høre "mennesker i andre kulturer fortelle om sin tro - og se dem leve sin tro", har "uten unn-

tak alltid styrket mitt eget trosliv," noterer Eidsvåg. Som er "veldig glad for at Gud er mye større enn min evne til å sette ord på hvem han er".

Vi bør vokte oss vel for å "bruke ord som bekjennelsestro, skrifttrohet og rettroenhet", mener Eidsvåg. "Vi tilhører ikke først og fremst et meningsfellesskap, men et trosfellesskap. Og det er ganske arrogant av oss ikke å se likheten mellom den fundamentalisme som annerledes troende forfekter, og

som vi i Norge er så redde for, og den spiren som ligger i vår egen debatt om rettroenhet. Det forekommer meg dessuten som en ganske morsom tanke at noen skulle få seg til å tro at Gud har plukket ut for eksempel en liten menighet på Norges vestkyst, til ene og alene å forstå helt rett det som er skrevet. Riktignok vet vi at Guds veier er uransakelige, men så uransakelige kan de vel ikke være."

20 Aage Hauken: Dagbøker fra Lunden VI

- God aften, pater!

- God aften, Marius, stig på...

For sjette gang satt vi sammen i hundehuset på Lunden for å samtale om de evige ting, som vi pleide å kalle vårt tema.

Vinteren var en saga blott og våren hadde gjort en brå og sterk amarsj, også oppe på Linderud. Naturen viste seg fra sin mest lokkende side - eller skal vi kalle det forførende? Livet hadde på ny eksplodert, styrt av en ustyrlig kraft. Det hele minnet oss om livets første dag, den som var utgangspunktet for Marius' visitt på Lunden.

Og det var nettopp ordet "skapelsteologi" - eller "skapelseshistorie", som jeg hadde kalt det - som den unge var opptatt av denne tirsdagskvelden.

Vi hadde jevnt men sikkert nærmet oss historiens verden.

Men denne hadde virket frastøtende på min samtalepartner. Mitt forsøk på å introdusere det så populære skillet mellom "verdenshistorie" og "frelsehistorie" hadde ikke ført til resultater i første omgang. Marius hadde ikke til hensikt å forlate naturens verden så snart.

Men målet for våre samtaler var nettopp overgangen fra den naturlige åpenbaring til den overnaturlige - fra skapelse til historie - og det var denne som lot vente på seg. Dette bekymret meg ikke. Undring, søken, åpenhet, spørsmål - dette er de viktigste forutsetninger for et voksent gudsforhold. Svarene får komme når de kan. Oftest må disse justeres eller skiftes ut ved en senere anledning. Og det jeg likte mest av alt ved Marius, var at han ga seg tid. Han var nettopp ikke en av disse som ringte på for å

bli katolikk i en fei.

Hvor våre samtaler ville ende, om de noensinne kom i mål, om vi ble enige eller ikke - alt slikt var av underordnet interesse.

- Hvordan vil du bruke ordet "skapelseshistorie"?

Jeg ble litt overrumplet av det direkte fremstøtet.

- Jeg vet i hvert fall hvordan jeg ikke vil bruke det...

Fra ørelappstolen kom en avventende taushet.

- Først av alt ville jeg unngå å se på starten som noe avsluttet, en tilbakelagt etappe, en slags skapelsens morgen som etterfølges av historie...

Dette likte vitenskapsmannen - såfremt jeg kunne uttrykke meg litt mer presist.

Og det var der problemet oppstod.

Jeg tenkte hele tiden på en modell som vi forbinder med navnet Aristoteles, og som vi best kan leve uten: dette at alt er dannet, formet og fastlagt for så å gå sine egne veier. Idéen om at begynnelsen og fortsettelsen er radikalt forskjellige, har aldri avstedkommet god teologi, og den skriver seg fra en vitenskapelig modell som altså er statisk, hvor selve skapelses-tanken er underordnet andre hensyn, og følgelig av mindre interesse.

- Ser du det slik at skapelsen heller er noe kontinuerlig?

Han skjønnte hvor jeg ville hen...

- at vi hele tiden skapes og fornyes, som naturen selv, fortsatte jeg.

Ordene var ikke like lett å finne, særlig fordi dette kunne han langt bedre enn jeg. - "Leg" og "lærd" er ikke lenger anvendbare på den gamle måten, og dagens teologer må når som helst være forberedt på et rollebytte i så henseende.

Marius nikket til samtykke.

- Kanskje du vi formulere det på din måte? - nå var jeg allerede blitt lei av å svare.

- Dersom du helst vil unngå et drastisk skille mellom skapelse og historie, så betyr dette at skapelsen pågår hele tiden - at det som engang var en begynnelse, fortsatt er med oss - at livets opphav stadig frembringer nye verdener - og fornyer gamle...

Marius lot blikket streife virkeligheten utenfor.

- Men dette er jo det vi kalte naturlige åpenbaring...

- Riktig - men bare delvis.

Jeg forsøkte så enkelt som mulig å forklare at skapelsestanken i bibelsk forstand ikke skriver seg fra den naturlige gudserkjennelsen, men fra den åpenbarte, den historiske.

Dette var ikke helt lett å fordøye.

- Du ser, Marius, skillet mellom skaper og skapning er ikke noe naturen selv har lært oss - den vitner heller om alt de har felles. Begrepet "skapelse" - dette at de to er vesensforskjellige - følger av annen innsikt om Gud, og faller ikke ned fra himmelen som en isolert innsikt.

Nå var vi tilbake ved idéen om en historisk åpenbaring.

Marius var mer interessert i å diskutere hva ordet skapelse innebærer enn hva det er avhengig av, skjønt de to lar seg ikke så lett skille.

På ny måtte jeg trå til med en enkel versjon av hva teologien - og troen - forstår med dette ordet som ingen av oss vet hva betyr. Å "skape" er å gjøre noe som bare Gud kan: frembringe noe som ikke er - opprettholde det som er skapt - fortsette og fullføre det

Pris til Katolsk Kyrkotidning
Sveriges Katolsk Kyrkotidning (KK) har deltatt i en konkurranse med 21 andre kristne aviser og blader og vunnet en pris på 10.000 kroner for en artikkelserie om EU-spørsmål, leser vi i KK. Sveriges Kristne Råd, begrunner belønningen med at bladet tar opp emner som er sentrale for kirkene, og som berører EUs regjeringkonferanse; artiklene ble skrevet nettopp i anledning regjeringkonferansen. "Det er verdifullt

for svensk økumenisk debatt å få et klart, hjemlig-katolsk perspektiv på EU spørsmål," heter det i begrunnelsen.

Mannen bak de prisbelønte artiklene er Pehr Thorell, sjefredaktør i KK. EU-spørsmålene er vanskelige og kompliserte, og man risikerer at folk ikke engasjerer seg, men det "burde vi kristne gjøre", mener Thorell. "Dessuten er det innen EU et klart ønske om at kirken deltar i arbeidet."

St.Olav gratulerer KK og sjefredaktøren med prisen.

**Mor med mange barn
søker hus,
langtidsleie eller kjøp.
Alt av interesse.
Redaksjonen formidler**

21

skapte etter Guds egen vilje. De to ordene passer sammen - "Gud" og "skapelse" - for det er få ord vi tør bruke om Gud, og dette er et av dem.

Hva et slikt syn i praksis innebærer, visste Marius bedre enn jeg.

Men det som for ham var viktigst i denne omgangen, var at dette ordet - et av de mest teologiske i ethvert vokabular - kunne brukes på en dynamisk måte, at det hverken lukket skaper eller skapning inne i et fastspent verdensilde - eller gudsbilde, for den saks skyld.

Likevel, skapelse er en innsikt som naturen selv ikke kan lære oss. Den vitner om hvordan Gud er i verden - og verden i Gud - heller enn hvordan de to er forskjellige.

Altså var vi kommet frem til utgangspunktet.

Vår kunnskap om Gud og naturen skriver seg ikke fra naturen selv.

Hvor kommer den da fra?

For sjettede gang gikk Marius hjem full av spørsmål heller enn svar.

(Fortsettes)

FNs Habitat II-konferanse:

Vatikanet aktiv pådriver

Vatikanets delegasjon til Habitat II, FNs annen boligkonferanse, i Istanbul i dagene 3.-13.juni, stod fast på sitt, til tross for opposisjon fra en del andre delegasjoner, melder *The Tablet*: Retten til bolig er en menneskerett. Både USA og India stilte spørsmål ved ordbruken i konferansedokumentet fordi de fryktet at hjemløse mennesker med dokumentet i hånd ville kunne reise sak mot sin regjering og kreve bolig. Skepsis også hos utviklingsland som ikke vil makte å dekke de mange hjemløses behov. Men *Joaquin Navarro-Valls*, Vatikanets pressetalsmann og Vatikandelegasjonens talsmann i Istanbul, var ikke i tvil: "Retten til bolig er en menneskerett. . . det tilsier menneskets verdighet."

Etter fem dagers diskusjon kunne man enes om følgende kompromiss: "Vi gjentar vår støtte til full og gradvis realisering av retten til adekvat bolig, slik internasjonale menneskerettighetsdokumenter tilsier. Vi anerkjenner i denne sammenheng regjeringenes grunnleggende forpliktelse til å skaffe husvære og til å beskytte og forbedre boliger og nabolag." Navarro-Valls' kommentar: "Vi kan leve med den formuleringen, så lenge den grunnleggende retten anerkjennes."

Definisjonen av ordet 'familie' bød på visse vanskeligheter. Under forhåndsmøtene gikk Vatikanet mot å bruke ordet 'husholdning' i stedet for familie, siden det kan brukes om enhver gruppe som bor under samme tak, men grep ikke fatt i formuleringer som "familieformene kan være forskjellige, avhengig av ulike kulturelle, politiske og sosiale systemer". Navarro-Valls forklarte i Istanbul at man var klar over at "ulike familieformer" kunne inkludere polygame familier, men presiserte: "Kirken godkjenner ikke polygami, men ser polygami som forskjellig fra et forhold mellom to menn eller to kvinner (-) Ut fra naturloven utgjør det (polygami) en familie, selv om det ikke når den grad av fullkommenhet som Vårherre oppfordrer til: én mann og én kvinne forenet inntil døden."

Lederen for Vatikanets delegasjon, erkebiskop *Martino*, minnet forsamlingen om familiens betydning som "det fremste redskap for sosial stabilitet og samhold". Familien er dessuten "den sterkeste støttespiller når det gjelder omsorg, hjelp og støtte i vanskelige situasjoner". Han oppfordret folk til ikke å glemme flyktninger, migranter og andre sårbare grupper og deres behov. Til tross for iherdig innsats greide ikke Vatikanet å få de øvrige delegasjonene til å anerkjenne prinsippet om at lovlige immigranter skal ha rett til å ta med seg sin nærmeste familie til sitt nye land.

Vatikandelegasjonen protesterte under konferansens første fase mot det den så som en for sterk vektlegging i konferansedokumentet av helsespørsmål relatert til seksualitet og reproduksjon. Et av Vatikandelegasjonens medlemmer, *Marta Lorena de Casco* fra Honduras, påpekte bl.a. følgende: I de offentlige helsesentre i hennes hjemland er det vanskelig å få tak i standard-midler for barn med diaré, mens det "vrimler av alle sorter prevensjonsmidler".

Liturgisk kalender

JULI

SØN 7 Norske Tidebønner - uke 2
14. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR - Sak 9,9-10/ Rom 8,9.11-13/ Matt 11,25-30

Man 8 Sta. Sunniva.
Hos 2,16.17b-18.21-22/ Matt 9,18-26

Tir 9 Hos 8,4-7.11-13/ Matt 9,32-38

Ons 10 St. Knut. Hos 10,1-3.7-8.12/ Matt 10,1-7

Tor 11 St. Benedikt. Ord 2,1-9/ Matt 19,27-29

Fre 12 Hos 14,2-10/ Matt 10,16-23

Lør 13 (St. Henrik). Jes 6,1-8/ Matt 10,24-33
Norske Tidebønner - uke 3

SØN 14 **15. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Jes 55,10-11/ Rom 8,18-23/ Matt 13,1-23

Man 15 St. Svithun. Jes 1,10-17/ Matt 10,34-11,1

Tir 16 (Jomfru Maria av Karmelberget) Jes 7,1-9/ Matt 11,20-24

Ons 17 Jes 10,5-7.13-16/ Matt 11,25-27

Tor 18 Jes 26,7-9.12.16-19/ Matt 11,28-30

Fre 19 Jes 38,1-6.21-22.7-8/ Matt 12,1-8

Lør 20 St. Thorlacr. Mik 2,1-5/ Matt 12,14-21
Norske Tidebønner - uke 4

SØN 21 **16. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Visd 12,13.16-19/ Rom 8,26-27/ Matt 13,24-43

Man 22 Sta. Maria Magdalena.
Høys 3,1-4a/ Joh 20,1-2.11-18

Tir 23 Sta. Birgitta. Gal 2,19-20/ Joh 15,1-8

Ons 24 Jer 1,1.4-10/ Matt 13,1-9

Tor 25 ST. JAKOB - 2 Kor 4,7-15/ Matt 20,20-28

Fre 26 Ss. Joakim og Anna. Jer 3,14-17/ Matt 13,18-23

Lør 27 Jer 7,1-11/ Matt 13,24-30
Norske Tidebønner - uke 1

SØN 28 **ST. OLAV** - Visd 10,10-14/ Jak 1,2-4.12/ Matt 16,24-28

Der St. Olav feires 29. juli - 17. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR - 1 Kong 3,5.7-12/ Rom 8,28-30/ Matt 13,44-52

Man 29 **ST. OLAV - OLSOK** (der St. Olav feires søndag: Sta. Marta)

Olsoktekstene: se 28. juli.
Martatekstene: 1 Joh 4,7-16/ Joh 11,19-27 ell. Luk 10,38-42

Tir 30 (St. Peter Krysologos) Jer 14,17-22/ Matt 13,36-43

Ons 31 St. Ignatius av Loyola. Jer 15,10.16-21/ Matt 13,44-46

AUGUST

Tor 1 St. Alfonso Liguori. Jer 18,1-6/ Matt 13,47-53

Fre 2 (St. Eusebius av Vercelli). Jer 26,1-9/ Matt 13,54-58

Lør 3 Jer 26,11-16.24/ Matt 14,1-12
Norske Tidebønner - uke 2

SØN 4 **18. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Jes 55,1-3/ Rom 8,35.37-39/ Matt 14,13-21

Man 5 (Vigselsfest for basilikaen Maria Maggiore). Jer 28,1-17/ Matt 14,22-36

Tir 6 **HERRENS FORKLARELSE** - Kirkevigselsfest i Oslo Bispedømme. Dan 7,9-10.13-14/ 2 Pet 1,16-19/ Matt 17,1-9

Ons 7 (St. Sixtus II og hans ledsagere). Jer 31,1-7/ Matt 15,21-28

Tor 8 St. Dominikus. Jer 31,31-34/ Matt 16,13-23

Fre 9 Nah 2,1.3;3,1-3.6-7/ Matt 16,24-28

Lør 10 **ST. LAURENTIUS** - 2 Kor 9,6-10/ Joh 12,26-26
Norske Tidebønner - uke 3

SØN 11 **19. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - 1 Kong 19,9a.11-13a/ Rom 9,1-5/ Matt 14,22-33

Man 12 Esek 1,2-5.24-28c/ Matt 17,22-27

Tir 13 (Ss. Pontian og Hippolyt) Esek 2,8-3,4/ Matt 18,1-5.10.12-14

Ons 14 St. Maximilian Maria Kolbe. Esek 9,1-7/ Matt 18,15-20
(Vigiliemessen til Marias Opptagelse: 1 Krøn 15,3-4.15-16;16,1-2/ 1 Kor 15,54b-57/ Luk 11,27-28)

Tor 15 **JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELEN** (dersom ikke feiret søndag 18. august)
Åp 11,19a;12,1.3-6a.10ab/ 1 Kor 15,20-27a/ Luk 1,39-56
Torsdag i 19. uke:
Esek 9,1-8a;10,18-22/ Matt 18,15-20

Fre 16 (St. Stefan av Ungarn). Esek 16,1-15.60.63/ Matt 19,3-12

Lør 17 Esek 18,1-10.13b.30-32/ Matt 19,13-15
Norske Tidebønner - uke 4

SØN 18 **JOMFRU MARIAS OPPTAGELSE I HIMMELSEN**. Tekster: se Tor 15. Dersom feiret 15.:
20. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅRET - Jes 56,1.6-7/ Rom 11,13-15.29-32/ Matt 15,21-28

Man 19 (St. Johannes Eudes). Esek 24,15-24/ Matt 19,16-22

Tir 20 St. Bernhard av Clairvaux. Esek 28,1-10/ Matt 19,23-30

Ons 21 St. Pius X. Esek 34,1-11/ Matt 20,1-16a

Tor 22 Jomfru Marias dronningverdighet. Esek 36,23-28/ Matt 22,1-14

Fre 23 (Sta. Rosa av Lima). Esek 37,1-14/ Matt 22,34-40

Lør 24 **ST. BARTOLOMEUS** - Åp 21,9-14/ Joh 1,45-51
Norske Tidebønner - uke 1

SØN 25 **21. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Jes 22,19-23/ Rom 11,33-36/ Matt 16,13-20

Man 26 2 Tess 1,1-5.11b-12/ Matt 23,13-22

Tir 27 Sta. Monika. 2 Tess 2,1-3a.14-17/ Matt 23,23-26

Ons 28 St. Augustin. 2 Tess 3,6-10.16-18/ Matt 23,27-32

Tor 29 Johannes Døperens martyrdød. Jer 1,17-19/ Mark 6,17-29

Fre 30 1 Kor 1,17-25/ Matt 25,1-13

Lør 31 1 Kor 1,26-31/ Matt 25,14-30

SEPTEMBER

Norske Tidebønner - uke 2

SØN 1 **22. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Jer 20,7-9/ Rom 12,1-2/ Matt 16,21-27

Man 2 1 Kor 2,1-5/ Luk 4,16-30

Tir 3 St. Gregor den store. 1 Kor 2,10b-16/ Luk 4,31-37

Ons 4 1 Kor 3,1-9/ Luk 4,38-44

Tor 5 1 Kor 3,18-23/ Luk 5,1-11

Fre 6 1 Kor 4,1-5/ Luk 5,33-39

Lør 7 1 Kor 4,6b-15/ Luk 6,1-5
Norske Tidebønner - uke 3

SØN 8 **23. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Esek 33,7-9/ Rom 13,8-10/ Matt 18,15-20

Man 9 1 Kor 5,1-8/ Luk 6,6-11

Tir 10 I Trondheim stift: Kirkevigselsfest. 1 Kor 6,1-11/ Luk 6,12-19

Ons 11 1 Kor 7,25-31/ Luk 6,20-26

Tor 12 1 Kor 8,1b-7.11-13/ Luk 6,27-38

Fre 13 St. Johannes Krysostomos. 1 Kor 9,16-19.22b-27/ Luk 6,39-42

Lør 14 **KORSETS OPPHØYELSE** - 4 Mos 21,4-9 el Fil 2,6-11/ Joh 3,13-17
Norske Tidebønner - uke 4

SØN 15 **24. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Sir 27,30-28.9/ Rom 14,7-9/ Matt 18,21-35

Man 16 Ss. Kornelius og Kyprian. 1 Kor 11,17-26.33/ Luk 7,1-10

Tir 17 St. Robert Bellarmin. 1 Kor 12,12-14.27-31a/ Luk 7,11-17

Ons 18 1 Kor 12,31-13,13/ Luk 7,31-35

Tor 19 St. Januarius. 1 Kor 15,1-11/ Luk 7,36-50

Fre 20 Ss. Andreas Kim og ledsagere. 1 Kor 15,12-20/ Luk 8,1-3

Lør 21 **ST. MATTEUS**. Ef 4,1-7.11-13/ Matt 9,9-13
Norske Tidebønner - uke 1

SØN 22 **25. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR** - Jes 55,6-9/ Fil 1,20c-24.27a/ Matt 20,1-16

Man 23 Ordspr 3,27-35/ Luk 8,16-18

Tir 24 Ordspr 21,1-6.10-13/ Luk 8,19-21

Ons 25 Ordspr 30,5-9/ Luk 9,1-6

Tor 26 (Ss. Kosmas og Damian) Fork 1,2-11/ Luk 9,7-9

Neste nummer utgis 20. september. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Liv Greni

Bernt Eidsvig

ISSN 0802-6726

Albert Raulin o.p.

Nina Valsø

Gunnel Vallquist

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 200,—

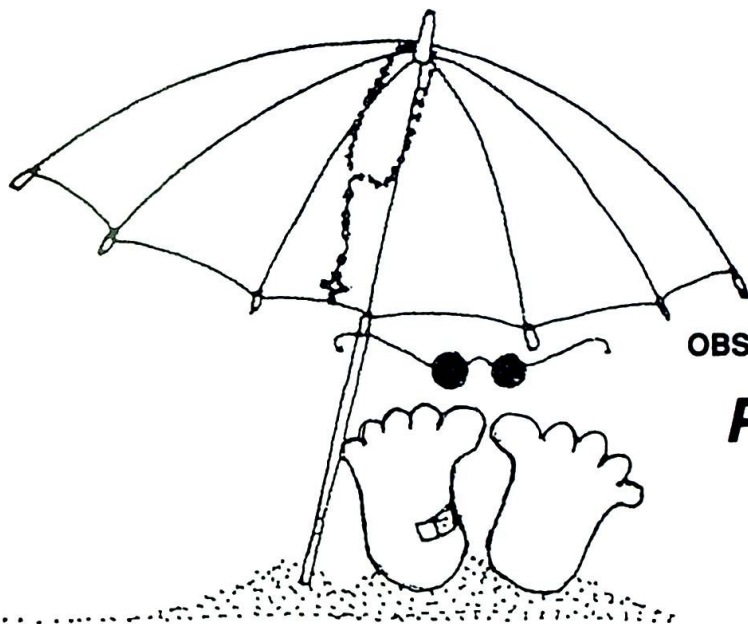
Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48 - Fax: 22 36 02 63

OBS!

OBS!

Provianter i tide!

Bøker skal leses

Musikk høres

Kort sendes

Lys tennes

Sommeråpningstider:

Hverdager 9–16

Lørdag 9–14

Telefon 22 20 72 48

A/S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

Vennligst meld
adresseforandring
til

St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

Blikk
på tiden

Avslørende tilsløring!

Nei, det skal ikke handle om ting som stikkes under stol, ei heller om lik i lasten eller hvor hunden ligger begravet. Om det skulle være noen hund! Men det skal handle om plast bl.a., og plast kan, til tider, være ille nok. Det vet enhver som har fomlet seg til fortvilelse for å finne begynnelsen på en rull plastfolie. Ikke rart at den som endelig har fått fatt i en flik av folien, føler trang til bokstavelig talt å avvikle hele saken. Og vikle den om saker om ting, slik innpakkingskunstneren Christo gjør, han som pakker og pakker inn i plast - alt fra korallrev til riksdagsbygninger. Og nå nærmer vi oss saken.

«I grunnen litt synd at pave Johannes Paul II ikke er innpakkingskunstner og ikke har noe han skal tilsløre i Berlin,» noterte kirkekommentatoren Martin Lohmann i ukeavisen Rheinischer Merkur før pavebesøket i Tyskland i slutten av juni. Hadde paven vært like fingerferdig med plast og hysing som innpakkingskunstneren Christo, ville til og med Bundestag vist interessert for pavebesøket i den nye tyske hovedstad, mente Lohmann.

Om dette lyder kryptisk, iler vi til med forklaring. Saken er den at da nevnte Christo nylig pakket hele den restaurerte 'Reichstagsgebäude' inn i lyserød plast, fikk medlemmene av Forbundsdagen dra på tjenestereise til Berlin, så de - med egne folkevalgte øyne - kunne orientere seg på åstedet. Med andre ord: Ta sakskomplekset i øyesyn. Kost og losji sørget skattebetalernes penger for. Noe skal man da ha igjen for offentlige anstrengelser og iakttagelser.

Så langt alt vel. Eller: så vel som man kan vente i et moderne, relativt velbeslått demokrati uten sjeNERende sans for proporsjoner. Eller kanskje nettopp med nevnte sans i særdeles god behold: En innpakket riksdag er svære greier!

Men saken går videre: Er Christo en Berlin-reise verd, er kanskje mannen som kalles Kristi stedfortreder på jord, det også, tenkte rundt 100 Bundestagsmedlemmer da pavens besøk i Berlin begynte å nærme seg. De søkte om å få dra på tjenestereise til Berlin formedelst pavebesøket. Men nei, de fikk avslag. Begrunnelsen? Et slikt besøk ville ikke by på «tilstrekkelig anledning til å studere relevante saksforhold på åstedet,» het det, ifølge vår hjemmelsmann Lohmann.

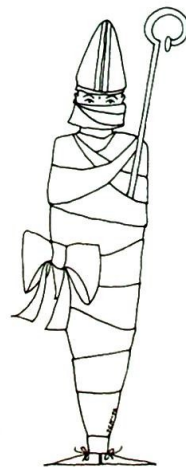
Som unner seg følgende fyndige kommentar: «Slik er stoda: Et besøk av den mannen som i vesentlig grad bidrog til at tysk enhet er blitt virkelighet, er ikke av interesse for den tyske Forbunds dag. Eller forholder det seg muligens slik at man i Bonn (ennå) ikke kjenner til dette saksforhold? Nok om det.

Forøvrig tør man kanskje minne om at pave Johannes Paul II ikke bare er overhode for den katolske kirke, men faktisk også statsoverhode. Men tilsløringskunstner er han altså ikke. Dessverre.»

Så langt Lohmann. Som med Sfordel også kunne ført følgende i marken: I Berlin skal pave Johannes Paul II saligkåre to katolske prester som led martyrdøden under nazistene, to menn som ved sitt mot og sin ukuelighet, sin rettlinjethet og sin tro lyste i sin tids mørke. Et mørke vi inntil for noen år siden trodde var så godt som overvunnet i Tyskland og annetsteds i verden, men som begynner å spre seg igjen fra uhumske, uopplyste kroker både her og der. Hadde det ikke vært vel verd å sende en god hop Bundestags-medlemmer til Berlin, som en felles manifestasjon mot all nazisme, gammel som ny, og alt dens vesen?

Men pytt-pytt: Hva er to lys i mørket mot noen tusen kvadratmeter 'Reichstag' pakket i plast? Lyserød plast til og med. . .

Observatoria

«Fritt etter Christo» -
av Sigrid G. Holm.